

ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო
უნივერსიტეტი

ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი
ქართული ფილოლოგიის დეპარტამენტი

ხელნაწერის უფლებით

შორენა ლორთქიფანიძე

ზურაბ გორგილაძის პოეტური ენა და სტილი

სპეციალობა- ლინგვისტიკა

ფილოლოგიის დოქტორის აკადემიური ხარისხის
მოსაპოვებლად წარმოდგენილი დისერტაციის

ავტორეფერატი

ბათუმი

2018

სადისერტაციო ნაშრომი შესრულებულია ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის ქართული ფილოლოგიის დეპარტამენტში.

სამეცნიერო ხელმძღვანელი: ნანა ცეცხლაძე -

ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი,

ასოც. პროფესორი

შემფასებლები:

ინგა შამილიშვილი - ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი,
ასოცირებული პროფესორი

ნათელა ფარტენაძე - ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი,
ასოცირებული პროფესორი

მედეა რიყვაძე - ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი,
ასოცირებული პროფესორი

დისერტაციის დაცვა შედგება 2018 წლის 16 მაისს, 5 საათზე, ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის სადისერტაციო საბჭოს მიერ შექმნილ კომისიის სხდომაზე.

მისამართი: ბათუმი 6010, ნინოშვილის ქუჩა N35,
უნივერსიტეტის პირველი კორპუსი, აუდიტორია №37

სადისერტაციო ნაშრომის გაცნობა შესაძლებელია ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ბიბლიოთეკაში.

ავტორეფერატი დაიგზავნა _____

სადისერტაციო საბჭოს სწავლული მდივანი

ფილოლოგიის დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი:

ნათელა ფარტენაძე

ნაშრომის ზოგადი დახასიათება

მწერლის ენა და სტილი ინტერდისციპლინური კვლევის საგანია, მას შეისწავლიან არა მხოლოდ ლინგვისტები და ლიტერატურათმცოდნეები, არამედ ხელოვნებათმცოდნეები, კულტუროლოგები... ეს მათი გადაკვეთის წერტილია და კვლევის უმაღლესი საფეხურიცაა.

აღნიშნულ საკითხს ყოველთვის ეთმობოდა საგანგებო ყურადღება, ვინაიდან შემოქმედისთვის ლიტერატურის ისტორიაში სათანადო ადგილის მიკუთვნება მხოლოდ მაშინაა შესაძლებელი, როდესაც შესწავლილია მისი ენა და სტილი. წერის სტილი და მანერა განასხვავებს ერთმანეთისაგან მწერლებსა და მათ შემოქმედებას. ფრანგ ბუნებისმეტყველსა და მწერალს, ჟ. ლ. ბიუფონს, მიაჩნდა, რომ **სტილი თვითონ ადამიანია**.

რ. ბარტის აზრით, „მწერლისთვის ზოგადად სამწერლობო ენა მოედანია, რომელიც წინასწარაა მომზადებული მოქმედებისთვის... ენა მწერლისთვის მხოლოდ და მხოლოდ ჰორიზონტია... ენა თითქოს ლიტერატურის გამაა, სტილი კი ამასობაში მიღმა მდებარეობს. სპეციფიკური ხატოვნება, გამომხატველობითი მანერა, მწერლის ლექსიკონი, - ყველაფერი

ეს მისი ცხოვრებითა და მისი წარსულითაა განპირობებული (ბარტი, 2012).

ვაჟა-ფშაველა წერილში „ნიჭიერი მწერალი“ წერს, რომ მწერლის ენობრივ თავისებურებებსა და სტილზე დაკვირვებით ადგენენ ავტორის ვინაობასაც: „ნიჭიერი მწერლის ნაწარმოები თუ ერთი-ორი რამ წაგიკითხავთ წინათ, შემდეგ ხელმოუწერელიც რომ შეგხვდეთ, ადვილად იცნობთ, ვის კალამსაც ეკუთვნის... მწერალს უნდა ჰქონდეს საკუთარი ფრაზეოლოგია, საკუთარი წინადადებანი, სურათები, თუნდაც ისინი სხვის სურათებს ჰგავდნენ, მაინც და მაინც თავისებურად უნდა იყოს გამოთქმული, ორიგინალურობა უნდა ეტყობოდეს, ბეჭედი თავისებურობისა უნდა ესვას“ (ვაჟა, 1955).

აღსანიშნავია, რომ ზოგჯერ კრიტიკოსები ცდილობენ, ღრმად ჩასწვდნენ მწერლის იდეურ-მხატვრულ კონცეფციას, ლინგვისტები ენობრივ ფორმას სწავლობენ, სტილი კი ყოველივე ამას აერთიანებს.

პოეტის ენის კვლევას საზოგადოებრივ ერთად კერძობითი მნიშვნელობაც აქვს: არკვევს, რა შემატა მან მშობლიური ენის ლექსიკურ ფონდს და რა გავლენა მოახდინა ზოგადად მისმა ენამ და სტილმა საზოგადოების მეტყველების კულტურაზე.

თემის აქტუალურობა. ზურაბ გორგილაძის პოეზიას ეხება ცალკეული ავტორის (ნ. ვერძაძის, შ. მახაჭაძის, ნ. ცეცხლაძის, მ. რიჟვაძის და სხვათა სტატიები, ასევე ჟ. შანიძის მონოგრაფია), მაგრამ მონოგრაფიულად და კომპლექსურად არაა შესწავლილი პოეტის ენა და სტილი. ზემოთ აღნიშნული საკითხების შესწავლა განაპირობებს **თემის აქტუალურობას**.

გამოთქმულია თვალსაზრისი, რომ „ზურაბ გორგილაძე არის ვიზიონერული ტიპი, რომელსაც აქვს უნარი, მოიცვას

დროის მთელი უსასრულობა - „ადამიანამდელი დრო... „ხელოვანის ამგვარ ტიპს საქმე აქვს ადამიანის სულის წინარე სამშობლოსთან... ამ ტიპის ვიზიონერული შინაარსით აღვსილი სულის ხელოვანი აზრებს აპროოცირებს გარეთ, სიტყვისა და სხვა მასალის მეშვეობით“ (შაინიძე, 2016).

ჩვენი სადისერტაციო ნაშრომის მიზანია, გარკვეოს ზურაბ გორგილადის პოეზიის ადგილი ქართული ლიტერატურის ისტორიაში, მისი როლი და მნიშვნელობა ქართული ენის გამდიდრებაში, იმის დადგენა, თუ რა ქმნის მის პოეტურ სტილს, რომელი მხატვრული ხერხების კომბინაცია შეაპირობებს მას, რომელი სტილური ნიშანია დომინანტური. აუცილებელია, განისაზღვროს მისი პოეზიის ლექსიკური და გრამატიკული თავისებურებანი.

ზურაბ გორგილადის პოეტური ენა განსაკუთრებულ ინტერესს იწვევს, რადგან კვლევის მიზანი მისი პოეზიის პოპულარიზაცია კი არ არის, არამედ წინამდებარე ნაშრომი პოპულარული პოეზიის მეცნიერული შესწავლის ცდაა.

საამისოდ დავისახეთ შემდეგი **ამოცანები**: ზურაბ გორგილადის ლექსების სათაურების სპეციფიკის, ფონეტიკური, მორფოლოგიური და სინტაქსური თავისებურებების კვლევა; ლექსიკური და სიტყვაწარმოებითი თავისებურებების შესწავლა, სტილისტიკური ხერხების და რიტორიკული ფიგურების ანალიზი და სტილის შემაპირობებელი ფაქტორების გამოვლენა.

მეთოდოლოგიური საფუძველი. ნაშრომში გამოყენებულია შედარებით-შეპირისპირებითი, სემანტიკურ-პრაგმატიკული ანალიზის, ლინგვისტური დაკვირვების და აღწერის მეთოდები.

წინამდებარე ნაშრომის **თეორიული ღირებულება** განისაზღვრება იმით, რომ იგი შეიცავს ლინგვისტიკის, ლექსიკოლო-

გიისთვის, დიალექტოლოგიის, სტილისტიკის და ლიტერატურათმცოდნეობისთვის საჭირო დაკვირვებებს და დასკვნებს.

კვლევის **პრაქტიკული ღირებულება** ისაა, რომ ნაკვლევი მასალა შეიძლება გამოვიყენოთ ქართული ენის დიალექტოლოგიის, პოეტური დისკურსის ანალიზის, ფუნქციური სტილისტიკის, პრაქტიკული სტილისტიკის (მწერლის ენა და სტილი) სწავლების დროს; შეიძლება მისი სწავლება სპეცკურსადაც.

მეცნიერული სიახლე: წინამდებარე ნაშრომში კომპლექსურად პირველადაა შესწავლილი ზურაბ გორგილაძის პოეტური ენა და სტილი. საერთოდ არაა შესწავლილი სათაურების სპეციფიკა, გრამატიკული და ლექსიკური თავისებურებანი, სიტყვაწარმოება თუ სტილის შემაპირობებელი სხვა საშუალებანი და ფაქტორები. თემის მიზანა, მეცნიერულად შეისწავლოს დიალექტიზმების სტილისტიკური ფუნქციები. გამოსაკვლევია, პოეტი რამდენად ხშირად მიმართავს სხვა კუთხის დიალექტიზმებს, უფრო ხშირად აცოცხლებს ძველ, იშვიათად ხმარებულ სიტყვებსაც თუ ქმნის ინდივიდუალურ-საავტორო ნეოლოგიზმებს. ამდენად, გადაიხედება მწერლის ენისა და დიალექტის თუ ცოცხალი მეტყველების ურთიერთმიმართების საკითხებიც.

ნაშრომის სტრუქტურა და მოცულობა: ნაშრომი შედგება შესავლის, ოთხი თავისა და დასკვნებისაგან. ნაშრომს თან ერთვის შემოკლებათა განმარტებანი და გამოყენებული სამეცნიერო ლიტერატურის სია.

შესავალში დასაბუთებულია საკვლევი პრობლემის არჩევის მართებულობა, ასევე ხაზგასმულია კვლევის აქტუალობა, სიახლე, მიზნები და ამოცანები.

I თავში - ზურაბ გორგილაძის პოეზიის ენობრივი თავისებურებანი განხილულია აღნიშნული პოეზიის ფონეტიკური, მორფოლოგიური და სინტაქსური თავისებურებანი.

II თავში - ზურაბ გორგილაძის პოეზიის ლექსიკური თავისებურებანი დახასიათებულია სინონიმთა, ანტონიმთა, დიალექტიზმთა, ბარბარიზმთა, არქაიზმთა, ფრაზეოლოგიზმთა და ა.შ. სტილისტიკური ფუნქციები.

III თავი ზურაბ გორგილაძის პოეზიის სიტყვაწარმოებითი თავისებურებების განხილვას ეთმობა.

IV თავი ზურაბ გორგილაძის პოეზიის სტილისტიკური თავისებურებანი ეხება შედარების, ეპითეტის, გაპიროვნების, მეტაფორის, ჰიპერბოლისა და ლიტოტესის თუ სხვათა სტილისტიკური ფუნქციების განსაზღვრას, პოეტური სტილის განმსაზღვრელი სტილისტიკური ხერხებისა და ფიგურების გამოვლენას.

დასკვნებში მოცემულია კვლევის შედეგების განზოგადება.

თავი I. ზურაბ გორგილაძის პოეზიის ენობრივი თავისებურებანი

სათაური ტექსტის სავიზიტო ბარათია, ის სიმბოლურად გადმოგვცემს ტექსტის არსს, „მკითხველს ეხმარება ავტორის მთავარი იდეის გაგებაში, ამიტომ მის შერჩევას განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეს“ (ჭიკაიძე, 2014).

სათაურებიდანვე შეგვიძლია ვისაუბროთ შემოქმედის სტილის თავისებურებების შესახებ. „სათაურს ტექსტისთვის განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება, პირველი განსაზღვრავს მეორეს, მეორე კი აპირობებს პირველს“ (ცეცხლაძე, ხახუტაიშვილი, 2014).

ზურაბ გორგილაძის პოეზიაში გვხვდება ერთსიტყვიანი ნომინანტები, „მთები,“ „გლეხი,“ „კოცონი,“ „ანდერძი,“ „მაგნოლია,“ „მინორი,“ „ქარი,“ უმეტესობა **კონკრეტული** არსებითი სახელია, იშვიათია **აბსტრაქტული** „ერთგულება,“ „გარინდება“. აქა იქ გვხვდება უცხოური სახელებიც:

„არმსტრონგი,“ „უვერტიურა,“ „გნომები“.

ატრიბუტულმსაზღვრელიანი სათაური ჭარბობს სუბსტანციურს, საზღვრულად დომინანტურია ზედსართავი სახელი: **მზიანი, ვნებიანი, მშვენიერი, კობტა**. მას მოსდევს ნაცვალსახელი: **ჩვენი, ჩემი, მისი**. სათაურში მსაზღვრელი წინ უსწრებს საზღვრულს.

სათაურ-წინადადებათაგან ყველაზე ხშირია თხრობითი კილოს სათაურები. ამავე ფუნქციით გვხვდება **კითხვითი** („რა დროის იყოს ეს საყვედური?“ „ნუთუ?“ „შერიგება?“ „და ვინმე წაგყვება?“ „არ ვიცი, განა?“ „რა მოგივიდა?“ „გროში რაა?“ „მაგათთან ბიჭო?“), **კითხვით-მახილის** („რატომ?! რატომ?!“ „არჩილი?!“ „მართლა ისე როდია?!“ „ახლა?!“ „რად უყვარდათ?!“ „ნუთუ შენთან დარჩება?!“ „ამისთვის, შე კაცო?!“) და **ბრძანებითი კილოს** („თუ ძმა ხარ!“ „რას იხამ!“ „ჩემი სამშობლო ჩემი ხალხია!“ „ჰოი, შენ, ბერდედავ!“ „გაუშვი, იარონ!“) წინადადებები.

კითხვით სათაურთაგან ბევრია **რიტორიკული შეკითხვა**, რომლის მეშვეობითაც პოეტს სურს დაგვაფიქროს საზოგადოებისთვის აქტუალურ თემებზე, დააფიქსიროს უკომპრომისო პოზიცია მანკიერებისადმი.

ზურაბ გორგილაძის პოეზიის თავისებურებად უნდა ჩაითვალოს იმგვარ სათაურთა გამოყენება, რომლებიც სიტუანტებია. ნაწყვეტი წინადადებაა: „გზაზე“, „ალბათ“, „ბოლოს!“ ...,საფარა, როგორც“, „მაგრამ ვაი, რომ“. ამგვარი ხერხით პოეტი

აღძრავს ინტერესს, თუ რა იგულისხმება გამოტოვებული წევრის ადგილას.

ზოგი მათგანი სიტყვა-კონცეპტია: მაგ. „ხატიმამული“, რომელიც მრავალმხრივი დეკოდირების საფუძველს იძლევა: რეალურ პლანში ბიოლოგიური მამისკენ ლტოლვას გადმოგვცემს, ირეალურ პლანში - ზეციური მამისკენ მისწრაფებას, კონკრეტულ მიმართებაში - ადგილი, სადაც ბავშვობა გაატარა და ზოგად კონტექსტში - სამობლოს, მამულს გამოხატავს (შაინიძე, 2016).

„ჩაუმქრალი სანთლები“ აჭარელი კაცის ბრძოლის სიმბოლოა ეროვნული თვითმყოფადობის შესანარჩუნებლად. „უმღერებელი მუხამბაზის“ ავტორი ნაწილ-ნაწილ დაფლეთის, მისი სისხლისგან დაცლის მომსწრეა, ამიტომაცაა მუხამბაზი უმღერებელი, მძვინვარე.

სათაურებიდანვე ჩანს პოეტის პატრიოტული მგზნებარება („საქართველომ ქოლვისაო“, „ეგრისს იქით“, „საქართველოში, გზაზე“, „ხმა ფერეიდნიდან“, „წერილი მთიდან“, „დანისპარაულს რომ გასცილდები“).

ზურაბ გორგილამის პოეზიიდან ნათლად ჩანს, რომ სათაური არის დამოუკიდებელი ტექსტი, რომლითაც პოეტს შეუძლია გადმოგვცეს ღრმა შინაარსი: ერის ისტორია, მისი სატკივარი, ხსოვნის ერთგულება, ენის სიწმინდის დაცვის აუცილებლობა. მანკიერებათა კრიტიკა – „ბედნიერი ერი“.

ამრიგად, ზურაბ გორგილამის პოეზიაში სათაური პირდაპირ ან არაპირდაპირ, მეტაფორულად გადმოგვცემს სათქმელს. ზოგადად ყველა სათაური სახელდებითია, ინფორმაციული და ემოციურიც. პოეტი შესანიშნავად ახერხებს მკითხველის პირდაპირ ან უშუალოდ ინფორმირებას და მკითხველის დაინტერესებას.

§ 2. ზურაბ გორგილაძის პოეტური ენის ფონეტიკური თავისებურებანი

ზურაბ გორგილაძის პოეტური ენის გამოკვეთილი ფონეტიკური თვისებაა

ბგერის ჩართვა: დამჩვარული, თვალმარყვალა, დამჩვარული, შენამქუხარი, თუნთა, გაწურწვა, თხლაშო, ნაფშხვენი.

ზმნისწინისეული ხმოვნის ასიმილაცია და დისიმილაცია: ჩვეიფუფქე, ჩვეიფუნჩხე, დეიზრდება, დეიყივლებს.

ბგერათმონაცვლეობა ვარსკვლავი/ მარსკლავი, აბლი/ავლი, ძინთი/ზინთი, კუჩხე/კუთხე... აქ გვხვდება უ-სა და ვ'-ს მონაცვლეობაც: ტყუილი/ ტყვილი. გვაქვს პარალელური ფორმები: რიარია და რიარიეც (ქობულეთური კილოკავი; ქვემოიმერული).

სიტყვებში ბრუნდე/ბრუნდი და დუნბელა (დურბალა) ერთდროულად რამდენიმე ფონეტიკური მოვლენაა.

ზურაბ გორგილაძის პოეზიის ფონეტიკური თავისებურებანი ძირითადად ცოცხალი მეტყველების გავლენით აიხსნება. არქაიზაციის მიზნით პოეტი ზოგჯერ იყენებს არქაულ ფონეტიკურ ფორმებსაც: ფერხი, ბჭისკარი, სოველი, გარნა, დაშთა. სტილიზაციით აიხსნება თანხმოვნების გაორმაგებაც (გამმა, ანნა).

§ 3. ზურაბ გორგილაძის პოეზიის მორფოლოგიური თავისებურებანი

სახელობით ბრუნვაში ხმოვანფუძიან სახელებთან დასტურდება დიფთონგის მოშლის შედეგი, გასრულხმოვნების ნიმუშები: ჭიორაი, ჭვავტოტაი და ალვისტანაი, შუბლიკვერაი.

ხმოვანფუძიანი არსებითი სახელი მოთხრობით ბრუნვაში დაირთავს სრული, არქაულ ბრუნვის ნიშანს. ზოგჯერ ძველი და ახალი დაბოლოებანი ტაეპში ერთმანეთის გვერდიგვერდაა გამოყენებული: ამ მიწამ და სუფთა ცამან“.

ზურაბ გორგილაძის პოეზიაში კუმშვა-უკუმშველობას ლექსთწყობა განაპირობებს: **ნათესაობით, მოქმედებითსა და ვითარებით ბრუნვებში** კუმშვადი სახელი ხშირად შეუკუმშავია: **მეზობელის, საჭრეთელის, ოპიზარის, თათარის, დედინაცვალად, ძვალეზი**. მარცვალთრაოდენობის გამო ტაეპში ზოგჯერ ერთმანეთის გვერდიგვერდაა შეკუმშული და შეუკუმშავი ფორმები: **მტრის თუ მოყვარის**

ხმოვანფუძიანი უკვეცელი სახელების ბრუნებისას ნათესაობით ბრუნვაში გვხვდება არქაული დაბოლოება: **სადამოის, რუის, ციცაის, გოგაის, საქართველოს**. არნ. ჩიქობავას მიხედვით, ფუძეუკვეცელ სახელთა ნათესაობითსა და მოქმედებითს გამოვლილი აქვს განვითარების სამი საფეხური:

XII საუკუნემდე გვქონდა **წყაროძსა; წყაროძთა**; XII-XVIII საუკუნეებში - **წყაროსა; წყაროთა**. **თანამედროვე ფორმებია: წყაროსი, წყაროთი** (ჩიქობავა, 1954).

ქვემოაჭარულში შემონახულ ამ არქაულ ფორმებს ზურაბ გორგილაძე მარცვალთრაოდენობის, თანამედროვე ფორმებს კირითმის გამო იყენებს: გელოდი / **საქართველოთი, უმშვენესი/ ნენესი, იათი/განთიადი**. ზემოთქმულსვე ადასტურებს კვეცად ფორმათა გამოყენებაც: **იითხვით/მელოდით**

ზოგჯერ გართიმულ სახელთა მარცვალთრაოდენობაც ერთნაირია: **კამასი/ ლამაზი“**.

მარცვალთრაოდენობის (**შენა, თრთოლვისათვის, არმადა, დილკილოსა**) და ექსპრესიულობისთვის გამოიყენება ზურაბ გორგილაძის პოეზიაში **ემფატიკური ხმოვანიც**. ხშირად ამას

რითმა განსაზღვრავს: მგელთავა/გლებთანა, ისრისა
/დაისრისა, ცემა/მზემა, წავიდა-დავითა, დაგვითა/ წავიდა და ა.
შ.

საკუთარ სახელთა ბრუნების თავისებურებანი. საყურად-
ღებოა საკუთარი სახელის წოდებითი ბრუნვის ფორმებიც:
მურმანო, ლომინავ, სულხან-საბავ, მუხრანავ... ანალოგიურ
ფაქტებს ვაწყდებით წერილობით ძეგლებშიც. სპეციალურ
ლიტერატურაში მითითებულია, რომ „აჭარულ დიალექტში **ო**
სუფიქსი ჭვანის ხეობის მკვიდრთა მეტყველებაში პატივისცემის
ნიშნად დაერთვის საკუთარ სახელს: **დემურალო, ბილალო. ვ,**
პირიქით, კნინობითი მნიშვნელობისაა: **ჯემალავ, ბილალავ**
(ნოლაიდელი, 1972). პოეტი ამგვარ ფორმებს და იყენებს
ლექსთწყობის საჭიროებისთვის (რითმა- მურმანო/ნუ ხარო,
ლომანავ/ ლომა ვარ), მათი გამოყენების სემანტიკური საფუძვე-
ლი კი ნაკლებად ჩანს.

არსებითი სახელის მრავლობითი რიცხვი. ზურაბ
გორგილაძის პოეზიაში თანხანი ფორმები ძირითადად რითმას
ქმნის: **ღევთა/სევდა, რეგვენთა/შეკვეთას, ხმათა/კართან,**
იმედად... კიბეთა; გამმათა/გამართავ!“ **ნათელთა/გათენდა...**
ნართანხანი მრავლობითი რიცხვის გამოყენებას ხშირად
მარცვალთრაოდენობა და ექსპრესიულობა განაპირობებს.

თავისებურებანი მრავლობითი რიცხვის წარმოებისას.
ზურაბ გორგილაძის პოეზიაში უხვადაა მრავლობით რიცხვში
დასმული ისეთი სახელი, რომელთაც საერთოდ არ ეწარმოებათ
რიცხვი. ესენია არსებითი სახელები: **ელდა, მადლი, მზე.**

ამას ზოგჯერ რითმა განსაზღვრავს: **კატრები**
...ხათრები, მადლები, ელდები ფერდები//ვბერდები.

ზურაბ გორგილაძის პოეზიაში ხშირად მრავლობით
რიცხვში დგას **საწყისი** და აბსტრაქტული სახელიც: **ღალატები,**

მკვლევლობები. დასტურდება ორმაგი მრავლობითიც: **თქვარნები.**

ზოგჯერ ფორმით აბსტრაქტული სახელი კონკრეტულია, რაც ასევე რითმითაა განპირობებული: **აღმართის** ნაცვლად გამოყენებულია **აღმართობა**, **ალის** ნაცვლად-**ალობა** (**აღმართობა/** ახმატოვა; **ალობა/გალობა**. ექსპრესიულობის მისაღწევად პოეტი ხშირად იყენებს **ზედსართავი სახელის უფროობითი ხარისხის ფორმებს**. უაღრესად უახლესია მოფერება, **ბათუმი უძველესი, უახლესი, უაღრესი** ქალაქია, ქართველი ხალხი - **უმადლესი, უაღრესი, უნადდესი**.

პოეტი მარცვალთრაოდენობის შესაბამისად ხშირად იყენებს ზედსართავი სახელის მოკლე ფორმა **უმშვენეს**. ნეოლოგიზმებია: **უანკარესი, უმკვიდრესი, უმანკოესი, უნათლესი, უმწვერვალესი...**

ზედსართავი სახელის უფროობითი ხარისხის გაგებას იძლევა აღწერითი ფორმები: **დიდზე დიდი, მაღალზე მაღალი, შორზე შორი, ცხადზე ცხადი**.

იშვიათად გვხვდება უფროობითი ხარისხის ორმაგად ნაწარმოები, ხელოვნური ფორმებიც: **უუკვდავესი, უუმადლესი**.

განხილულ პოეზიაში **რიცხვითი სახელი** ასრულებს ნაირგვარ ფუნქციას, წინადადებაში მას სხვადასხვა წევრის ფუნქცია აკისრია. ის რაიმე თავისებურებით არ გამოირჩევა, არ გვხვდება არც დიალექტიზმები და არც არქაიზმები.

ზურაბ გორგილაძის პოეზიაში ნაცვალსახელები გვხვდება როგორც სალიტერატურო ფორმით, ისე დიალექტურით: **ამფერი// ასეთი, რაცხა// რაღაცა, ვინცხა//ვიღაცა**. აჭარულისთვის და საერთოდ, დასავლური კილოებისთვის დამახასიათებელი თავისებურება **მისის** გამოყენება თავისის ნაცვლად ზოგჯერ ლექსთწყობას ემსახურება.

არქაიზაციისთვის პოეტი ხშირად მიმართავს **ჩემდა, შენდა ტიპის** ნაცვალსახელებს, ნაწილაკშეუზრდელ ნაცვალსახელებს და რიცხვით სახელებს: **რასმე, ჩემსავე, ორთავე, როსმე.**

მეტად საინტერესოა ზურაბ გორგილაძის შემოქმედებაში **ზმნის** თავისებურებანი. აქ სუბიექტური მეორე პირის ნიშანი შენარჩუნებულია **დაჰზარე, გასთქვი, მიჰღრინავდი, გაჰღმუოდი.**

ზოგჯერ მესამე სუბიექტური პირის მხოლოდობით რიცხვში გვაქვს **ა** დაბოლოება: **დგანა, ჩანა** (აჭარული, გურული, იმერული - **კივა, დგანა, ჟდანა**). ამავე პირის მრავლობით რიცხვში განსახილველ პოეზიაში ძირითადად **ნენ** სუფიქსი გვაქვს, ზოგჯერ გვხვდება **ენ (დაუდგენ, შეეხენ).** რაც უნიფიკაციის გამოვლენაა: „ქართული ენის კილოებში დღეს იგრძნობა დაუცხრომელი ლტოლვა უნიფიკაციისაკენ: უპირატესობა ენიჭება **ენ** სუფიქსს“ (ი. და ვ. იმნაიშვილები, 1996). „ეს და ენ//ნენ სუფიქსების ჭიდილი არსებითად მთავრდება XVIII საუკუნეში ნ(ენ)-ის გამარჯვებით. XIX საუკუნის თხზულებებშიც შეიძლება შეგვხვდეს **-ეს** სუფიქსიანი ფორმები, მაგრამ არა როგორც ნორმა, არამედ როგორც ძველი სალიტერატურო ნორმის ანარეკლი, ან სტილიზაციის საშუალება“ (ნიკოლაიშვილი, 1978).

მესამე სუბიექტური პირის მრავლობით რიცხვში **ეს** სუფიქსი გამოვლინდა ერთ ტაეპში, როგორც გარდაუვალ, ისე გარდამავალ ზმნებთან: **მოეფერეს და დაუყვავეს...** (მრავლობითობის სუფიქსი **ეს** დადასტურებულია ჩაქველ მუჰაჯირთა მეტყველებაშიც, სადაც ინტენსივობაცაა გამოხატული: **დადიოდეს, მუშაობდეს**)...

მხატვრულ ლიტერატურაში **ჰ, ს** პრეფიქსები თუ გრამატიკულად არაა შეპირობებული, მათ სტილისტიკური

ფუნქცია ეკისრებათ (ცეცხლაძე, ხახუტაიშვილი 2014). ამ პრეფიქსების ხმარება თვალში საცემია ქართველი კლასიკოსების, ილია ჭავჭავაძის, ალ. ყაზბეგის, მ. ჯავახიშვილის შემოქმედებაში. კონსტანტინე გამსახურდიას შემოქმედებაში „**ჰ, ს პირის ნიშნები სიტყვის ორნამენტებადაა ქცეული**“ (ჯორბენაძე, 1989).

განხილულ პოეზიაში **ჰ, ს** პრეფიქსები გვხვდება ერთპირიან (სწუხდა, სჩქეფს, გასტოპა, დაჰქრის, ჰკიღია, სდუმან) და ორპირიან გარდამავალ ზმნებთან (სჭორონ, სწერ, მოჰკლავს, სჭამდა, დასწვა).

ზოგჯერ ისინი ქობულეთური კილოკავის კოლორიტს ქმნიან, ზოგჯერ კი მათ არქაიზაციის ფუნქცია ეკისრებათ.

ზურაბ გორგილადის პოეზიაში ხშირად გვხვდება არქაული **ზმნისწინები: წარხვეტილა, აღგაგო, აღგვის. გამპულდა** აქარული დიალექტისთვის დამახასიათებელი ფორმაა, სემანტიკური დიალექტიზმია.

პოეტური ინდივიდუალიზმის ნიმუშია **შევემუქრე**. ეს უკანასკნელი ზმნა ზურაბ გორგილადის პოეზიაში ყოველთვის ამ ზმნისწინს დაირთავს.

ლექსში „ვაჟა-ფშაველა“ – ზმნები ფშაურ კოლორიტს ქმნის: **შამაძლებინა, შავირტყა, შამავდე, მამგონი, მამცემი, გამააპოტნა, მამდის**. ამგვარი ზმნისწინები გამოვლენილია სამხრულ კილოებშიც, ტაოურსა და შავშურში (ფაღავა, ცეცხლაძე 2017). მაგრამ მათ ავტორი ფშაური დიალექტის კოლორიტის შექმნის ფუნქციას აკისრებს.

პოეტი კარგად იცნობს ზმნისწინთა დერივაციულ ფუნქციებს. **გადარჩენა და დარჩენა** სინონიმური მნიშვნელობის ზმნებია და პოეტი მეორეს პირველის ხაზგასასმელად იყენებს.

გადა ზმნისწინით პოეტი ანტონიმებს ქმნის: **დაჯერება-გადაჯერება, დაგვირგვინება- გადაგვირგვინება.**

სიტყვათა თამაშს ემსახურება განსხვავებული გეზისა და ორიენტაციის ზმნისწინების მონაცვლეობა: **დადლის, მოდლის, აივლის, გადაივლის; გადაჰქრის, გადმოჰქრის; მიხვეტავს, მოხვეტავს; მოვიმართო, წავიმართო.** ფრაზას მუსიკალურობას სძენს ზმნისწინების მონაცვლეობაც: **აფენილი, ჩაფენილი, გაფენილი** ტყეები.

ზურაბ გორგილაძის პოეზიაში **მი, და, მო** ზმნისწინებით ისეთი მოქმედებაც გადმოიცემა, რომელიც მოძრაობის პროცესში, სიარულის დროს ხდება: **დაბალახობს** (დადის და ბალახობს); **დაქვითინებს** (დადის და ქვითინებს), **მომეხუტე** (მოდი და ჩამეხუტე); **მიიბრძვი** (ბრძოლით მიდის), **მივგვნეშდები** (გვნეშით მიდის). აღნიშნული ფუნქციით **მი** და **მო** ზმნისწინები ყველაზე ხშირად „ვეფხისტყაოსანში“ გამოიყენება (ფარტენაძე, 2009).

ზურაბ გორგილაძის პოეზიაში ხშირად გვხვდება ვნებითი გვარის ზმნათა არქაული დაბოლოება, **იბნიდვიან, იმაღვიან, დვია.** ზოგჯერ ისინი რითმას ქმნის (ხვადი/მწადის, უხარის/ივასუხარი), ზოგჯერ კი მათ არქაიზაციის ფუნქცია აკისრია: **სწყურის, მეგულვის, გელრიჯვის...**სტატიკური ვნებითი გვარის ზოგი ზმნა მარცვალთრადენობითაა განპირობებული: **მიდგია, სვენია, შვენია...**

სტილიზაციის მიზნით გამოიყენება არქაული ენიანი ვნებითები: **მომეწყინა, მომეწყურა, მომეშშია** (ისინი შემონახულია აჭარულში, კახურში, ხევსურულში, გურულში, ქიზიყურში და ა. შ).

ფრაზის დინამიზაციას ემსახურება **დონიანი ვნებითები** (ქათქათდება, ჩალიჩდება, კოწიწდება). ასეთი ფორმები დასტურდება XII-XX საუკუნეთა ძეგლებშიც.

თემის ნიშანთა ხმარებისას ზურაბ გორგილამის პოეზიაში შეიმჩნევა გავლენა ცოცხალი მეტყველებისა. სამხრულ კილოებში (და არა მარტო) გამოკვეთილია თემის ნიშანთა უნიფიკაცია, **-ავ** თემის ნიშანი ენაცვლება **-ებ, -ობ, ი** თემის ნიშნებს... დაერთვის ერთთემიან და ფუძედრეკად ზმნებსაც: **წმინდავს, წმენდავს, იწერავ, ვკრიფავ, დეიბანავ...**“ (ცეცხლაძე, 2013).

სამხრული კილოებისთვის დამახასიათებელია თემის ნიშანთა უნიფიკაცია (**ტეხავს, ჩახეხავს, მკვეთავენ, მოგწყვიტავ, ვხლიჩავ, ვზილავ**), აისახება ზ. გორგილამის პოეზიაშიც, თუმცა როგორც ამგვარ, ისე სალიტერატურო ფორმების გამოყენებას ლექსთწყობა განსაზღვრავს ხშირად და მათი უმთავრესი ფუნქციაა კუთხის კოლორიტის შექმნა. (დედა/ **ფლეთდა**).

იგივე შეიძლება ითქვას პირველ თურმეობითში **ია** დაბოლოებიანი და **ავ** თემისნიშნიანი ფორმების (**გაუკრიათ, გაუმართავთ**) გამოყენებაზეც.

შუალობითი კონტაქტის წარმოებისას ძირითადად სალიტერატურო ფორმები გვხვდება: **ათრევინა, ჩავაბანინო, აჩავგვრინებ...** შუალობითი კონტაქტის ფორმათა წარმოებისას ზურაბ გორგილამის პოეზიაში ცოცხალი მეტყველების გავლენა სუსტია.

ზურაბ გორგილამის პოეზიაში აქა-იქ გვხვდება **მომტაცევი ტიპის** ფორმები. ამგვარი წარმოება ნიშანდობლივია ზემოაჭარულში, კახურში, ქართლურში (**ვნახევი, ვნახეი**), ზემოიმერულში (**ვიყიდევი, ვიყიდეი**), იმერულში გვაქვს **მოვუსევი, წავუსევი** ფორმებიც (ჯორბენაძე, 1989). გამოკვლე-

ულია მისი არსებობა მეგრულშიც. ისინი უცხოა ქობულეთურისა და ქვემოაჭარულისათვის. როგორც ვხედავთ, პოეტი ზემოაჭარულის მონაცემებს იყენებს ლექსის საჭიროებისამებრ და კუთხის კოლორიტის შესაქმნელად. ლექსში „ვაჟა-ფშაველა“ ზურაბ გორგილაძე ფშაური კოლორიტის შესაქმნელად **ხოლმეობითის** ფორმა გვხვდება.

ნართაული ი სალიტერატურო ძეგლებში IX საუკუნიდან გვაქვს ის, თანამედროვე ქართულში ი უწყვეტელსა და წყვეტილში მწკრივის ნიშანია.

პოეტის მშობლიურ კილოში შემონახულია არქაული ვითარება. ზურაბ გორგილაძის პოეზიაში უნართაულო **ვიყავ, დავკალ, იდექ** ფორმები მარცვალთრაოდენობას და არქაიზაციას ემსახურება.

აღსანიშნავია **სვლა** ზმნის თავისებურებანი -**დავალ ამის** საფუძველი ზოგჯერ ლექსთწყობაა: **მთავარს/ დავალ**, **მოსალამოვდი/გამოდი**, **ტოტი/მოდი**. პოეტი სტილიზაციის მიზნით იყენებს დიალექტურ ფორმებსაც (**ვიარები, მოდი**) და არქაულსაც: **იქმენ, მარქვით..**

საინტერესოა პასიურ ფორმათა გააქტიურება (**გავიოცე, სურვობს, ვგვიანდები**). ექსპრესულია ერთი და იმავე ზმნის სუბიექტური და ობიექტური წყობის ფორმების მონაცვლეობა: **შემოგაბერდა, შემოაბერდი, დამითმო, დავუთმე**.

ზურაბ გორგილაძის პოეზიაში ცოცხალი მეტყველების გავლენით რიცხვში ფუძემონაცვლე ზმნა ძირითადად არ იცვლის ფუძეს: **ჩამოჯექით, ვზივართ**. დიალექტური ფორმები კოლორიტს ქმნის. მათ გვერდით ლიტერატურული ფორმებიც გვაქვს: **სხედან, ჩაცვენილან**.

მეტად ექსპრესიულია ნასახელარი ზმნები: **დადაფნავენ, იასმათა, იავთანდილა, გავიმარაბდებთ, იხვავთაგანა, იავგაროზა,**

გავაცრემლღვარე, გამძუვდა, გალაცაფდა, ისაწნახელა, გაუგანგანდა, აგახელღვებოს, წაგახვალაოს. ფუძედ აღებულია საზოგადო სახელები (დაფნა, ხვავი, ლაცაფი), **საკუთარი სახელები** (მარაბდა, ავთანდილი), **კომპოზიტი** (ხელ-ფეხი), **ზმნიზედა** (განგან, ხვალე) მსაზღვრელ-საზღვრული (ცრემლის ღვარი).

ნასახელარი ზმნების სემანტიკური დატვირთვა უაღრესად დიდია: **იასმათა**, **აივთანდილა**- ერთგულად ემსახურა, **ისაწნახელა** - საწნახლის მოვალეობა შეასრულა, **გამძუვდა**, **გალაცაფდა**, **გაუგანგანდა** და მისთ. ზმნები მოქმედების დაწყებითობაზე მიუთითებს.

ინდივიდუალიზმის ნიმუშებია **მიმლეობური ზმნები**: **მოსასხნისე**, **მქუხარებდა**, ერთმანეთის გვერდიგვერდ გამოყენება **ქუხდა** და **მქუხარებდა**.

ზურაბ გორგილაძესთან დასტურდება რამდენიმე რთული ზმნა, რომელთაც არქაიზაციის ფუნქცია აკისრია: **ჭემმარიტ ჰყავი**, **ამბორს უყოფ**.

ზურაბ გორგილაძის პოეზია ყურადღებას იქცევს საწყისის თავისებური **ფორმებიც**. პროდუქტიულია ა სუფიქსიანი საწყისები:

ჯახება, **გავარდნა** და **გაცაჩალება**, **გაბავშვება**, **აზღვიალება**,
დიალექტიზმებია: **დამახილი**, **ლიჭინი** (ჯავახურ კილოში გვხვდება და მომაბეზრებელ ხვეწნას ნიშნავს), **სურვა**, **ქუხვა** (კახური), შდ: **აჭ. ძახნა**); **ზიდილი**, **ყეფილი** (კახური, მთარაჭული). მათ პოეტი ლექსთწყობის საჭიროებისამებრ იყენებს და კუთხის კოლორიტს ქმნის. რითმითაა შეპირობებული (**ნანავი-არავინ**, **ლიქნი-ფიქრი**, **ტრაბახობა - ტრაბახი**), მარცვალთრაოდენობით (**ქუხილის** ნაცვლად გვაქვს **ქუხვა**, **ღორძი-**

ნის ნაცვლად - აღორძინება, გათხოვა გათხოვების, ფენობა ფენის მაგივრად).

სნეულების ნაცვლად ფორმა **სნების** გამოყენებას მარცვალთრადენობა განსაზღვრავს. ზურაბ გორგილამის პოეზიაში ბევრია საწყისის მრავლობითი რიცხვის ფორმა: **დიღინები, ღიმილები, სიყვარულები....**

3.7. მიმღეობა

ზურაბ გორგილაძე ზოგჯერ ამჯობინებს პრეფიქს-სუფიქსურ მიმღეობას სუფიქსურის ნაცვლად, რაც მარცვალთ-რაოდენობითაა განპირობებული - **ნაოხრალი, ნაწვეთარი**. თავისებურია მიმღეობა **მზაკვავი**. გამოიყოფა **მ-არ// მო-არ, მა-არ** პრეფიქსსუფიქსიანი მიმღეობებიც: **მქუხარი, მოზიზღარი, მაოხრალი**. უარყოფითი მიმღეობები ნაწარმოებია უ პრეფიქსითა და უ-ელ პრეფის-სუფიქსით: **აუწყავი, უნჯი, ურჩი, უბღალი, განუკურნელი**.

არქაიზმებია საწყისის ფუძისგან ნაწარმოები მიმღეობები: **გადნობილი, დაჟდომილი, გამოცხობილი... გაძრცვნილი, მზაკვავი, ნამუსრევი**.

დიალექტიზმებია: **მოჭუჭკული** (მოგროვებული), **ნაჟვერი** (ნაცემი), **დაბლოტილი** (დაკაწრული), **ამოზუნზოლული** (დასველებული), **მღუარი**, ასევე **განათულ, განათილ და გათაულ** ტიპის მიმღეობები.

ზოგჯერ სასუბიექტო და საობიექტო მიმღეობანი ტაეპში სიტყვათა თამაშის როლს ასრულებს: **კაცი სათალი, კაცი მოთალი...**

თანდებულებსა და ზმნიზედებში გვხვდება დიალექტიზმებიც: **ქევქევ, ეგრე, იჩქითად; შიან, ზედან, მარა, ჰამა, დასტურ, კვალად**.

ზ. გორგილაძის პოეზიაში სხვათა სიტყვის **ო** წინადადებაში რამდენიმე წევრს ერთვის, რითაც ძლიერდება ექსპრესია. აქვე გვხვდება იშვიათი შორისდებულები: **ვიგახ, ვაისულო, ნენევ, ნენიი, ჰაიტ, ოჰ**. გვხვდება არქაული ფორმებიც - **შიგან, ველთაშიგან, გარნა, ვითარცა**.

დასტურდება უთანდებულო ფორმებიც, რომელთა გამოყენებასაც მარცვალთრაოდენობა ან რითმა განაპირობებს **ორცვითაო/მკოცნიდაო; ნენია/ მოგიფრენია.**

ზურაბ გორგილაძე ხშირად მიმართავს **ინვერსიას**, სიტყვათა ბუნებრივი წყობის შეცვლა იწვევს სიახლის განცდას. მაგ.: სუბიექტი ბოლოშია, **ზმნა** უსწრებს ზმნიზედას: „სამრეკლოების **აწვდილ ხელების, მე გაუგონარ ყიჟინას ვისმენ“**.

ზოგჯერ წყობას არა სტილისტიკური მიზანი, არამედ ლექსთწყობა განაპირობებს, ზმნიზედა ტაეპის ბოლოსაა, რადგან ის ქმნის რითმას. განხილულ პოეზიაში ყველანაირი მსაზღვრელი ძირითადად პოსტპოზიციურია (**ფრთა დიადი, კაბა ჭრელი, დუმილს მარადიულს; სუნი ხმლის და სუნი დენტის, მაგალითი ერთგულების დიდის**). თუ მსაზღვრელ-საზღვრული გათიშულია, ორივენაირი წყობა შეგვხვდება.

ზურაბ გორგილაძის პოეზიაში მსაზღვრელ-საზღვრულის ბრუნების **შეკვეცილი** სახეობაა გაბატონებული (**მოწოლილ ვაზის, ბებერ ძვლების, ქართველ დედის, ბიბლიურ სამოსით, დამწიფებულ მოცვით**). პოეტმა მშობლიური დიალექტის კერძოდ, ზემო აჭარულის მონაცემები ლექსის საჭიროებისამებრ გამოიყენა და თან შექმნა ამ კუთხის კოლორიტიც.

იშვიათად გვხვდება მსაზღვრელ-საზღვრულის ბრუნების **გარდამავალი სახეობაც**, ის შეკვეცილი სახეობის გვერდიგვერდ გვხვდება, რაც უფრო ექსპრესიულს ხდის ფრაზას.

აქა-იქ არქაიზაციის მიზნით გვხვდება მსაზღვრელ-საზღვრულის ბრუნების **სრული სახეობაც: ჩუმი გრძნეულის მგზნებარე ხელით**“.ერთგან გამოვლინდა **ვულგარული სახეობაც: შორეული წინადლესავით**.

ზურაბ გორგილაძის პოეზიაში შეინიშნება რიცხვში შეუთანხმებლობაც. სულიერი საგანი მრავლობითშია, ზმნა -

მხოლოებითში. ზ. გორგილაძის პოეზიაში ამის მიზეზი ზოგჯერ არის მარცვალთრაოდენობა: **შეგაწუხა შენმა ფსევდორაინდებმა, შეგაცბუნა მსუნაგებმა, ელაქუცება სოფლის ძაღლები.**

ამავე მიზნით ზოგჯერ ერთმანეთის გვერდიგვერდაა მხოლოებითი და მრავლობითი რიცხვის ფორმები.

მშოლიური კოლორიტის შესაქმნელად პოეტი ხშირად იყენებს **ერგატიულ კონსტრუქციას: გლებმა არ მივიდა, არ მიეფერა, გლებმა შეება, ნენემ შეფაშფაშდა, დაქანცულებმა დავეყვით ყანას...**

ზოგი ზმნური კონსტრუქცია დიალექტურადაა აგებული: **რომ არ დამპირდნენ არაფერი**

სინტაქსური არქაიზმია **მასდარული კონსტრუქცია: ხვე-ჭად, ჭამად, სმად, წყევლად, ყნოსვად...** მარცვალთრაოდენობის გამო იშვითად მიზნის გარემოების ფუნქციით გვხვდება ორგვარი კონსტრუქცია, ერთში საწყისია გამოყენებული, მეორეში-მიმდებარეობა: ბოროტის **გვემად** და მოყვასის **გულგასაფრენად**, ვჭრი მარმარილოს

ზურაბ გორგილაძის სტილის ერთ-ერთი გამორჩეული ნიშანია ფრაზების პლეონასტურად აგება: ერთნაირი ფუძეები აქვს **სუბიექტსა და შემასმენელს**. ასეთი ფრაზები აზრი კი ღირებულებათა გადაფასება ან შენარჩუნებაა, **ცელი აღარ ცელობს, ტარი არ ტარობს, თაღი მაინც თაღობს და ა. შ.**

ხშირად ერთნაირი ფუძეები აქვს **ობიექტსა და შემასმენელს: ვედრებას რას ევედრები, ჩქოლი არ დაჩქოლა, ჯირკი არ ჩაჯირკვა, ზვინი არ დაზვინა, ძაღლი ჩააძაღლე, დარდიც ვერ ვადარდიანე..**

ზოგჯერ ერთი და იგივე სახელია სუბიექტი და ზმნის ფუძე: **„ოხერი მათხრებს, მათებს ანტერი“**. მეტად საინტერესოა ისეთი მსაზღვრელ-საზღვრულის გამოყენება, რომელთა ფუძე-

ებიც ერთნაირია: **სიყვარული უფრო საყვარელი** მინდა, გახტა ხანი, ხანმრავალი...

კიდევ უფრო საინტერესოა ფრაზაც, რომელშიც გარემო-ებანი, დამატებანი და ზმნის ფუძე ერთი და იგივე სახელია: „**ღალატს ღალატით ვერ ვუღალატე**“; „**ვინც დრო დაამხო საკუთარ დროში**.“

ზოგჯერ ერთი და იგივე სახელია **სუბიექტი, ობიექტი და ზმნის ფუძე**: „**კოცნას კოცნაზე ვერ ვაკოცნიე**“, „**ჩემმა თავმა ჩემი თავის უთავობა მამყოფინა**

და თავი დამამხობინა“.

ერთი და იგივე სახელია **სხვადასხვა სახის გარემოება და ზმნის ფუძე**:

„**ჭინკებთან ჭინკობდნენ, მნათესთან მნათობდნენ**; სწამდა, მაგრამ **უღმერთობა**,

უღმერთობის გამო სწამდა!.

პირნაკლ ზმნასთან იმავე ფუძის ობიექტი გამოიყენება: **თოვს თოვლი**.

ამრიგად, ზურაბ გორგილაძე სიღრმისეულად იცნობს საკუთარი ენის გრამატიკულ შესაძლებლობებს, ძველსა და ახალ, სალიტერატურო ენისა თუ დიალექტის/დიალექტების მონაცემებს, რომელთაც ვირტუოზულად იყენებს სხვადასხვა მიზნით. ესენია:

ლექსთწყობა: კუმშვა-კვეცა, უკუმშველობა-უკვეცლობა, მსაზღვრელ-საზღვრულის ბრუნების შეკვეცილი სახეობა; სახელისა და ზმნის რიცხვში შეუთანხმებლობა; ზედსართავი სახელის მოკლე ფორმები, ნართანიანი მრავლობითი, საწყისის დიალექტური და ოკაზიური ფორმები.

სტილისტიკური დანიშნულება- არქაიზაცია: უთანდებუ-ლო ფორმები, მოთხრობითი ბრუნვის ნიშნის ძველი დაბო-

ლოება, ნართანიანი მრავლობითი, ძველი, გაუმარტივებელი ზმნისწინები, რთული ზმნები, სუბიექტური პირის ნიშნების ხმარება, ზმნათა, საწყისთა და მიმღეობათა არქაული ფორმები, მასდარული კონსტრუქცია, სიტყვათა ინვერსიული წყობა,

ექსპრესიულობის მისაღწევად პოეტი ხშირად იყენებს ზედსართავი სახელის უფროლობითი ხარისხის ფორმებს, სავრცობიან ფორმებს, ნართანიან მრავლობითს...სიტყვათა თამაშის ფუნქცია ეკისრება მიმღეობების, სუბიექტური და ობიექტური წყობის ფორმების მონაცვლეობას, სხვადასხვა მიმართულების და ორიენტაციის აღმნიშვნელ ზმნისწინებს და ა.შ. ზ. გორგილაძის პოეტური სინტაქსის ერთ-ერთი გამორჩეული ნიშანია პლეონასტური აგება ფრაზისა, სადაც შემასმენელი და სუბიექტი, ობიექტი/ ობიექტები, გარემოება/ გარემოებანი ერთი და იმავე ფუძის სიტყვაა.

ამა თუ იმ კუთხის კოლორიტის შექმნას ემსახურება: საკუთარ სახელთა მსაზღვრელ-საზღვრულის ბრუნების შეკვეცილი სახეობა, ერგატიული კონსტრუქცია, უნართაულო ფორმები, ენიანი ვნებითები, თემის ნიშანთა უნიფიკაცია, **მომტაცევი ტიპის** ფორმები, **შიან, ზედან, დასტურ, ჰამა და ა.შ.უდეტერთა** გამოყენება; ობიექტური პირის ნიშნების ხმარება (ქობულეთური კილოკავი) (**აჭარული დიალექტი**).

დიალექტური ზმნისწინები (მამდის,შამაძლებინა), **ხოლმე-ობითის ფორმები** (ფშაური კოლორიტი).

პოეტი კარგად იცნობს ზმნისწინთა დერივაციულ ფუნქციებს, მათგან ქმნის ახალი მნიშვნელობის სიტყვებს და ანტონიმისთვის იყენებს. პასიური ზმნების გააქტიურებით, საინტერესო ნასახელარი და მიმღეობური ზმნებით პოეტი ღირებულებათა გადაფასებაზე საუბრობს, საწყისის მრავლობი-

თი რიცხვის ფორმებით გადმოგვცემს ქვეყანაში გაბატონებული მანკიერებების ინტენსივობას.

თავი II. ზურაბ გორგილადის პოეზიის ლექსიკური თავისებურებანი

სინონიმის დიდი სიმდიდრეა მთქმელის იდეურ-ესთეტიკურ მრწამსის გამოსახატავად. „სემანტიკურად დიფერენცირებული სინონიმები წარმოადგენს, უწინარეს ყოვლისა, აზრის ელფერის, ზოგჯერ მეტად ფაქიზი ელფერის ზუსტად გადმოცემის საშუალებას“ (Морен, Тетеревникова, 1960).

მხატვრულ ნაწარმოებში სინონიმები სამ მიზანს ემსახურებიან: 1. აზრის მკვეთრად და ზუსტად გადმოცემას; 2. ერთნაირი სიტყვების გამეორების თავიდან აცილებას; 3. გარკვეული სტილისტიკური ელფერის გამოხატვას.

საგნის ან მოვლენის სრულყოფილად დასახასიათებლად ზურაბ გორგილადე ხშირად ერთმანეთის გვერდიგვერდ რამდენიმე სინონიმს იყენებს: სინონიმური პარალელიზმი პოეტ ზურაბ გორგილადის საყვარელი ხერხია. „როცა სინონიმები ერთმანეთის გვერდიგვერდ იხმარება. ისინი ერთმანეთს ავსებენ, აზუსტებენ, განსხვავებულ შეფერილობას უსვამენ ხაზს“ (Яковинсон, 1975).

„პოეტურ მეტყველებაში სინონიმების ხშირი გამოყენება შეიძლება გამოწვეული იყოს მისწრაფებით, იპოვოს უკვე ცნობილ საგნებსა და მოვლენებში ახალი შეფერილობა, ახალი ელფერი“ (პოპიაშვილი, 2009).

ზურაბ გორგილადის პოეზიაში ერთმანეთის გვერდიგვერდ გამოიყენება სინონიმური არსებითი სახელები (ზარი და ზეიმი, ზღაპარი და არაკი, კვალი-გეში, ჩარჩი და ვაჭარი); ზმნები (იპოვის და ნახავს, ამჩეხა და ამკაფა და ამსხეპა; გამქურდა და

გამზიდა და გამცალა; ვამეტებ და ვაჭარბებ, ვუცდი, ველი; ამფუნგე და ამშალე, –აქ ექსპრესიულობაცაა გამოხატული. მომეშუქეთ, მომანათეთ, გაყუჩდა და გაზუცდა), იშვიათად საწყისი და მიმღობა (გაკვირვება, გაცემა; ლოდინი, ცდა; დაგმანული, ჩაკეტილი).

სინონიმურად გამოყენებულ სახელთაგან ზოგი ნასესხებია, სხვა ენიდანაა შემოსული, ზოგიც დიალექტურია (აფუნგვა და აშლა, ნახვა და პოვნა, აჩეხა და აკაფვა და ასხეპა; გაქურდვა, გაზიდვა და გაცლა; გადამეტება და გადაჭარბება, ცდა, ლოდინი). აღნიშნულ მაგალითებში ექსპრესიულობა ძლიერდება.

ზურაბ გორგილაძის პოეზიაში სინონიმებს შორის ყველაზე ხშირად და კავშირია გამოყენებული.

ანტონიმები, ჩვეულებრივ, კონტრასტული სურათების დასახატავად, ანტითეზის, შესაქმნელად გამოიყენება. ზურაბ გორგილაძის პოეზიაში ნაკლებია ანტონიმური არსებითი სახელი: სასახლე და ქოხი, ლოდი და ქვაკენჭი. ყველაზე ხშირად გამოიყენება ვითარებითი ზედსართავი სახელები: კეთილი და ბოროტი, დიდი და მცირე, კახა და წმინდანი, ტკბილი და მწარე, მტყუანი და მართალი, მახინჯი და ლამაზი, წალდიანი და უწალდო.

ანტონიმებად გვხვდება ზედსართავი სახელის ხარისხის ფორმები და ზმნიზედები: უკეთესი /უარესი, შიგნით, გარეთ.

ფრაზეოლოგიიზმი ზურგში ყურება თვალებში ყურების ანალოგიით შექმნილი ჩანს.

ზურაბ გორგილაძე თავადაც ქმნის ანტონიმებს: ქვესკნელის ანალოგიით გვაქვს ზესკნელი, ზენას ანალოგიით-ქვენა. ეს უკანასკნელი სიტყვა ქარის ეპითეტად ქართულში არ

გამოიყენება. კონტექსტური ანტონიმებია **ვეფხვი და მელია, ვირი და ხარი**.

გამოიყოფა მხატვრულ ლიტერატურაში დიალექტიზმების შემდეგი ფუნქციები: ამა თუ იმ კუთხისა და დროის კოლორიტის შექმნა; გმირის ხასიათის, სოციალური სტატუსის განსაზღვრა; ნაწარმოების იდეურ-მხატვრული მიზანდასახულობის გადმოცემა.

„დიალექტიზმი ამ შემთხვევაში ავსებს სალიტერატურო ენის ხარვეზებს...ზოგჯერ ამას დადებითი ეფექტიც აქვს- ხდება ტრაფარეტად ქცეული გამოთქმების განედლება, გახალისება...“ (ჯორბენაძე, 1989).

ნაშრომის მიზანია ლექსიკური დიალექტიზმების ადგილისა და ფუნქციების შესწავლა, რისთვის, რა დოზით და რა მიზნებით იყენებს პოეტი ზურაბ გორგილაძე აჭარულ და სხვა კუთხეთა დიალექტიზმებს.

ცოცხალ მეტყველებას მოაქვს მშობლიური კუთხის სურნელება, მისი პოეტური მარგალიტები მკითხველს პირველ ყოვლისა, აჭარული დიალექტის ლაზათს შეაგრძნობინებს, მაგრამ სხვა დიალექტების ლექსიკაც უხვად გვაქვს.

განხილულ პოეზიაში გამოვლენილი **აჭარული დიალექტიზმები** შემდეგნაირად დავყავით **ზურაბ გორგილაძის პოეზიაში დადასტურებული ბევრი სიტყვა საკუთრივ აჭარულში გვხვდება: ნამსხვანი** (სხეული), **წაჯინქვა** (წაბიძგვა), **ბლაცვი** (სულელი), **დაბექსნა** (დატკეპნა), **დაბიქსვა-დაკეცვა**, **დაბაზება** (დამწიფება), **ბენჩქვი** (ზემოაჭ.ბუჩქი); **მოჭუჭკვა** (მოგროვება), **ღელე-ღურდანი** (ღელის მიდამო), **ბადვი** (ბავშვი) და ა. შ.

დიალექტიზმებად გააზრებული არქაიზმებია: ლირწი (უსირცხვილო), **ჟვავი** (ცვარი, ნამი), **ჟვერი** (ფოთოლი), **ბერჩი** (გაშტერებული, გონებასუსტი), **ლაზვი** (ხარბი, შურიანი,

ბოროტი). ისინი დასტურდება სულხან-საბა ორბელიანის ლექსიკონში.

დიალექტიზმებად გააზრებული ზანიზმებია: ფართქალი (ფათქალი, ოფათქალუ-მაჯისცემა. ფუნჩხი (ფუნჩხა, ნამცეცის გურულშიც). კუჩხე (კუთხე, კუნჭული), ოჭვათო (საწვეთური), კობერი (კობალა -ლეღვის უმწიფარი ნაყოფი), ხოშორი (დიდი, უშველებელი), ბურჯგნა (სრესა, ჟღვლემა), ჯარგვალი (პრიმიტიული საცხოვრებელი სახლის ტიპი), ღვარღვალი (გვხვდება აჭარულში, გურულში, ლეჩხუმურში და ნიშნავს დაპაღუპით ცრემლის დენას).

აქ დადასტურებული ბევრი სიტყვა გვხვდება აჭარულშიც და სხვა დიალექტებშიც, ამიტომ მათ მხოლოდ აჭარულის კუთვნილებად ვერ მივიჩნევთ. ესენია: დანლი (გამოდარება), ღჯა (სარი), ღოჯე (ხის სახლის კედლები, ერთმანეთში ჩაშენებული (გურული, აჭარული); ბღეზი (ბრაზიანი), კატარი (ხის წვერო), ბურგალი (თავაშვებელი თამაში), დანლი (გამოდარება), მოშპი-გავარდი (მოხერხებული), იარება (დადის); დაჟვერვა (ცემა, გალახვა), წვიტი (პატარა), დაბაზება (სიმწიფეში შესვლა მარცვლისა), ეს სიტყვები აჭარულშიცაა და მეზობელ დიალექტში- გურულშიც.

ამავე რიგისაა შემდეგი სიტყვებიც: დაბლოტილი (დაკაწრული), ლეკერტი (შედედებული სისხლი- აჭარული, გურული, იმერული), ჭლიკი- (ჩლიქი ან ნაფეხური. ფეხის ნაწილი კოჭიდან მუხლამდე-მოხეური, აჭარული), მატაოცი- მაკვირალი; ეშმაკი; აჭარული, ლეჩხუმური), ნამშული (წვიმით ბუნებრივად დაღბობილი; აჭარული, გურული, იმერული), ფიმფლი (სიმინდის ტაროს წვერზე გამოსული ფოჩი თმასავით; ფშაური, ზემო აჭარული), დადარი-ნაკვერცხალი (ხევსურული, გურული, აჭარული); ჭაჭვი (პეშვი, მუჭა - ხელისგული;

გვხვდება გურულში, ზემო აჭარულში, ლეჩხუმურში, იმერხეულში, მესხურსა და ჯავახურში), **ყინჩი** (კარგი, მოხდენილი, ტკბილი, გემრიელი, ნოყიერი; აჭარული, თუშური, ფშაური, მოხეური, მთიულური), **კვენდლი**- ახალამოსული, ნორჩი ხის შტო, დაგრეხილი ზემოაჭარული, გურული); **ფუმტი** (გურულსა და ზემო აჭარულში ჰქვია არასანდო, უნამუსო კაცს); **დაფეხვა** (ორივე ფეხით დაკოჭლება, დაშავება, დასტურდება აჭარულსა და ჯავახურში); **ლეღმა** (მზისგან გამლხვალი თოვლი, ყინული; გვხვდება ფშაურსა და ზემოაჭარულში).

II. პოეტი იყენებს **სხვა დიალექტების ლექსიკასაც**. ყველაზე მეტია მეზობელი დიალექტის-გურულის ლექსიკური ერთეულები: **დვრინი** (სასიმღერო ხმა), **ურჯუვი** (ჯიუტი), **ბარბალი** (ცეცხლის ალის მოძრაობა), **ქღველთი-შხვერთი**; **ზუნზლი** (ხმამაღალი ტირილი).

იმერიზმებია მაკვარანცხი (ემშაკი, ცელქი) და **კიმპალი** (ყურძნის მარცვალი); ამავე დიალექტის ოკრიბულ თქმაში **ანგეში** ნიშნავს ლამაზს, წარმოსადეგს. ეს სიტყვა გვხვდება ქობულეთურ კილოებშიც.

ქართლური დიალექტის კუთვნილებას აყალო, ტლუ. ტლუ უტოტო, სწორ ხეს ნიშნავს; **აყალო** არის რბილი მიწა. მსუბუქი სამუშაო და კარგი დასათესი, კარგ მოსავლიანი ადგილი.

ფშაური კილოსია **ჩქერალი** (მდინარის დაქანებული ადგილი); **მთიულურის- ქარქვეტი** (ქარაფშუტა), **ქიზიყურისა-ღერღეტი** (უმინხო, უაზრო ბატვიით სიარული), **როქი** (ღვინის დანალექი ქვევრში); **ჯავახურია ლინგი //ტავარნა** (ტალახის თხელი ფენა); **ჩხვერა** (მუცლის ტკივილი), **ლიჭინი** (მომაბეზრებელი ხვეწნა); **მესხური** დიალექტის კი - **ქვებუდანა** (ქვეშქვეშა, გაიძვერა ადამიანი, ვერაგი), **ჯგვლეთა** (ჩქმეტა).

განხილულ პოეზიაში დასტურდება სიტყვები, რომლებიც ვგვხვდება რამდენიმე სხვა დიალექტში, მაგრამ არაა აჭარულში: **ნაგრამი** (გურული, იმერული, რაჭული); **ღვაფი** (ნელი წვიმა-ზემო იმერეთი, ქართლი), **წკრელა-** მწკრივი, რიგი (ქიზიყური, კახური); **ხორხოშელა** (მოხეური, ქართლური, ხომუკაკალი, წვრილი სეტყვა); **ჩინჩხლი** (ნაკვერცხლებიანი მუგუზალი; ნაპერწკლები, რომლებსაც თავი ღვინო ისვრის (გურული, იმერული, ლეჩხუმური, ფშაური დიალექტები)); **ჩინჩხვარი** (ქართლურში, ქიზიყურსა და მოხეურში ხმელ ფიჩხს ჰქვია); **ჭერხო** (ზემო სართული ხევსურული სახლისა (ხევსურული, ფშაური, თუშური, მთიულური)), **ცრიატი** (მოხეური, ქიზიყური, ქართლური- მკრთალი, ცივი, ღრუბლიანი დღე); **ლაქარდი** (ტკბილი სიტყვა, **ლაქუცი** მოხეური, ფშაური)).

ლექსიკა, რომელიც ერთმანეთისგან ტერიტორიულად დაშორებულ დიალექტებში ვლინდება, შესაძლოა, უძველესი იყოს. როგორც ვხედავთ, საკითხის ფუნდამენტურ შესწავლას მივყავართ არაერთ მნიშვნელოვან პრობლემამდე.

თანამედროვე ქართველი მწერალი წერილში „ენა და მწერალი“ წერს: „მე იმერელი გახლავართ, მაგრამ ვინმემ „ქუთაისელი მწერალი“ რომ მიწოდოს, ქვას ვესვრი. თუ წაგიკითხავთ ჩემი ნოველები, შეამჩნევთ, რომ ჩემი პერსონაჟები კახურადაც უქცევენ, ქართლურადაც... და, თქვენ წარმოიდგინეთ, ფერეიდნულ ან ინგილოურ კილოზეც. მაგიდაზე მიდევს დიალექტთა ლექსიკონები-ისინი ჩემი სამაგიდო წიგნებია. მარტო ლექსიკონებზე როდი გახლავართ მიჯაჭვული. სადაც უნდა ვიყო, ჩემი მოსაუბრის ლექსიკას ვაკვირდები და, თუ რასმე საგულისხმოს მოვკარი ყური, მაშინვე უბის წიგნაკში ვიწერ“... (რ. მიშველაძე).

ზემოდასახელებულ ფორმათა ანალიზმა მიგვიყვანა იმ დასკვნამდე, რომ პოეტი ზურაბ გორგილაძე იყენებს არამართო საკუთარი დიალექტის, არამედ სხვა კილოთა მონაცემებსაც. ზ. გორგილაძემ თავის პოეზიაში მათ საგანგებო ადგილი დაუთმო, ზოგ მათგანს ამა თუ იმ კუთხის კოლორიტის შექმნის ფუნქცია დააკისრა. ისინი ძირითადად გვხვდება ავტორისეულ მეტყველებლაში, რასაც ფრაზის განედლების ფუნქცია აკისრია.

როგორც დიალექტოლოგი ბ. ჯორბენაძე წერს, „მწერლის მიზანია, ხორცი შეასხას მხატვრულ სახეს, შექმნას შესაბამისი განწყობა, კოლორიტი და მას სრული უფლება აქვს ამ მიზნით გამოიყენოს ენის ნებისმიერი შესაძლებლობა“ (ჯორბენაძე, 1989).

საგნებისა და მოვლენების თავიანთი ბუნებრივი თვისებებით და სახეობრიობით ხატვის გამო ზურაბ გორგილაძისეულ წერის მანერას ბაროკოსმაგვარ, ექსპრესიული სტილს უწოდებენ (შაინიძე, 2016).

საკითხის შესწავლამ დაგვანახვა სრულყოფილი ლექსიკონების შექმნის აუცილებლობაც.

ი) **იშვიათი ხმარების ლექსიკა.** ზურაბ გორგილაძემ ბევრ ძირძველ ქართულ სიტყვას ახალი სიცოცხლე შესძინა. განხილული პოეზიის ლექსიკის ერთი ნაწილი დადასტურებულია საბას „სიტყვის კონაში.“ ამ ლექსიკის დიდი ნაწილი უცხოა აჭარული კილოსთვის, ისინი პოეტმა გააცოცხლა: მაგ: **უგლაგარჯი** (უმნო, გონჯი), **არჯალი** (ურცხვად ანჩხლი); **ინანთი** (ვარდის წყალივსათ სუნნელიანი), **ლეღმა** (მზისგან გამლხვალი თოვლი), **ლერდანი** (უგვანად ზანტი), **ჯავარი** (თვალი პატიოსანი), **ლეშტერი** (წყალი სეტყვისა), **ბოძალი** (ორპირი ისარი), **ჩარბი** (არწივთა, შევარდენტა და ქორთა ნისკარტი (საბა); **ლორფინი** (ქვის ფიცარი); **ღუდღუდი** (ნელი

ცეცხლის ხმა და დუღილისა); **ჯიღა** (დიდებულთა თავსარჭი, მშვილდი); **ცრიატი** (ღრუბელ-აშლილი, ცივი), **იჩქითი** (**მყისი, ანაზდი**); **ლაზვი** - (ბოროტი, შურიანი, გურული, ზემოაჭარული - ხარბი, შურიანი).

პოეტმა გააქტიურა იშვიათი ხმარების ბევრი სიტყვა: **გაბუცება, ფეთხუმი, ნაყში** - (სახე); **ტავარნა** (ფეხზე აკრული ტალახი (ქეგლი; ჯავახური)); **ხვილიფი** - წვრილი ჯაგნარი; **არჩივი** (ვისიმე, რისამე წილი); **ბუნჯგალი** (სხივების ფუნჯი, სხივის შეკონილი ნაპერწკალი) **უბირი** (შეუგნებელი); **ხვანჯარი**-(უღილებო შარვლის დასამაგრებელი ტანზე მის სათავეში გაყრილი ზონარი); **თქერება** - (ცხენის ცხენზე თამაშობა სპორტ.); **ხვითო** (ნატვრის თვალი); **დამღრალი** - იგივეა, რაც დამქკნარი; **ღვანთქაფი** (დიდი ღვარი); **ალაფე** (ღობეზე გადასასვლელი ადგილი), **კეჭნა** (**ჭდევა**); **მოსრაგნა** (მოსარგალება) **ხაფი** (ძლიერი, მკვახე ხმა); **წრიაპი** (კბილებიანი რკინა, ტერფზე ამოსაკრავი, იხმარება ციცაბოსა და ყინულზე სიარულის დროს); **წარაფები** (წაგრძელებული, დაბალი კლდე, პატარა, მოგრძო ტყე; გვხვდება ქიზიყურში, ფშაურში, თუმურსა და კახურში); **ციგლიგი** (სწრაფი და მოხდენილი მოძრაობა, ჩანჩქერი ციგლიგით ჩამოდის); **ბეხრევი** - (ბებერი და ღონეგამოლეული ცხენი; **ორწოხები** (ვიწრო, ძნელად მისასვლელი ადგილი მთებსა და ხევებში); **ანგლობა** (მატაოცობა); **ართვალი** (მახინჯი, უშნო); **ხვილიფი** - წვრილი ჯაგნარი; **ხვინჭა** (კენჭი; მსხვილი ხრეში).

ზურაბ გორგილაძის პოეზიაში კოლხური მითოლოგიური პერსონაჟებიც გაიელვებენ. აქვე გვხვდება მეგრულ-ჭანური ლექსიკაც: **ულორონთო, ოჩოკოჩები, მაფშალიები, ოდოიები, სისატურები...**

ზურაბ გორგილაძის პოეზიაში გვხვდება **აღმოსავლური ლექსიკაც**.

პოეტმა გააცოცხლა ის სიტყვები, რომლებიც ქართულში მხოლოდ ნეკროტიზმებშია შემონახული (ღრუბლების **ყალყი**, კოშკების **ყალყი**), შექმნა მისგან იდიომიც **სისხლის ყავლი**.

ზურაბ გორგილაძის პოეზიაში აისახა ავბედითი წარსული, რომელიც დაეტყო მის მშობლიურ დიალექტს, აღმოსავლური ლექსიკა, რომელიც შემოჭრილა აჭარულ დიალექტში. ესენია: **ზევზექი** (zevzek) - უყურადღებო, მოლაყბე), **ყიამეთი** (kiyamet) - გასაჭირი, **მუნნათი** (mynnat) - წყალობა, ვედრება და ყვედრება); **დოსტი** (მეგობარი, მოყვარე, მომხრე); **ბეზლუნგები** (გევეზობა - მაყარჯობა, ქორწილიდან სასიძოს დარუნების შემდეგ პატარძლის მაყრიონის მიერ ჩხუბის დაწყება, კინკლაობა); **ყარდაში** (ძმა), **ბაბა** (მამა), **ბერბათი** (დასვრილი, ბინძური), **მაშალა** (შორისდ. მშვენიერია, ჯვარი გწერია).

აქვე პოეზიაში აისახა ის რუსიციზმები, რომლებიც გავრცელებული იყო ცოცხალ მეტყველებაში: **ბეზდელნიკი**-უსაქმური, **ციგნები** - ბოშები, **პრიუტი** - ობოლთა თავშესაფარი.

ზურაბ გორგილაძე წარსული დროის აღსადგენად, მისი კოლორიტის შესაქმნელად მიმართავს **არქაიზმებსაც**: ყოველივე ეს მწერალს ეხმარება, რომ მკითხველს გაუადვილოს ასახული ეპოქისა და მოვლენების ცხოველმყოფელი აღქმა“ (ზანდუკელი, 1960). პოეტი განიცდის, „ღმერთი ჩემი, ენა ჩემი, წიგნი ჩემი მოისრაო“.

ფესვების ძიებამ გააცოცხლა ლექსიკის არქაული ფენა: **სახმილი** (ცეცხლი); **ბედითი** (ცუდი), **სპა** (მონა); **ხამლი** (ფეხსაცმელი).

§ 6. ინდივიდუალურ-საავტორო ნეოლოგიზმების სტილისტიკური ფუნქციები

ზ. გორგილაძის ხალას პოეტურ ნიჭზე მეტყველებს სიტყვაქმნადობის იშვიათი ნიმუშები, რომელთაც პირობითად ასე ვაჯგუფებთ:

I. ნეოლოგიზმები, რომელთა შექმნაც განპირობებულია რითმით: **ნაოქროვარი** - მგლოვარი, **შემესისხლთაგანა**, **შემეხორცთაგანა** (ტაგანას); **მივდინდები** (ბინდები), **სხივტოტა** (მივდოდა), **იზეპირებს (მზეპირი)**, **ფერობს** (საქართველოს); **ფლიდობდა (ბინდობდა)**, **ხმიერობს** (ბედნიერობს), **შეესპეკალო** (გეკავოს), **მხარულობს** (სიყვარულო); **სხივტოტა** (მივდოდა).

II. ზოგი ახალი ლექსიკური ერთეულის შექმნას ალიტერაცია უნდა ედოს საფუძვლად: **ხვართქლი ხვართქალებს**, **ფურტკნავს ფუნჯი**; **ხვარჩი ...ხარჯი**, ჟამი **ჟანგნაფლეთი..**

III. ზოგი სიტყვა მიღებულია სხვა სიტყვათა ანალოგიით: ხელისგული/უბეგული, შაგხოშორი/ ძვალხოშორი, გულღია/ თვალღია.

IV. ლექსიკურ ერთეულთა უმეტესობა მეორდება, არცერთი ზემოდასახელებული ფაქტორით არაა შეპირობებული: **ღვილიკა**, **ფოთქოვანი**, **ხვანთქალი**, **ბალარძანა**, **ძოძნა**, **დგიალი**, **მშხალვა**, **ხვარჩალი**, **ბუდანი**, **ძუაძირა**, **ჩარატყავი**.

მეტად საინტერესოა ნასახელარი ზმნები და საწყისები (მეზავშვები, უსიერობ, შეგელომკაცები, გამჩუმარება, გამდუმარება, მღერალობა და ა. შ.).

ინდივიდუალურ-საავტორო ნეოლოგიზმთა წარმომშობი ფაქტორებია: რითმა, ალიტერაცია და სხვა სიტყვათა ანალოგია.

§ 7. ფრაზეოლოგიზმების სტილისტიკური ფუნქციები

ზურაბ გორგილაძე ქმნის განუმეორებელ ენობრივ სტილს და წერის მანერა თუ ლექსიკა-ფრაზეოლოგიაც მისეულია. განსაკუთრებით საინტერესოა ემოციების ენობრივი გამოხატულება. ემოცია „რეაქციაა შინაგან და გარეგან გაღიზიანებაზე, რომელსაც აქვს მკვეთრად გამოხატული სუბიექტური შეფერილობა“ (Догоиов, 1978).

სუბიექტურობასთან ერთად „ემოცია ემოციის განცდისა და გამოხატვის უნარი თანდაყოლილია, ზოგადკულტურულია და უნივერსალური“ (Izard, 1980).

ზურაბ გორგილაძის პოეზიაში უხვადაა სულ' კომპონენტები ფრაზეოლოგიზმები: „სულში რისხვის გაჭენება“, სულის გაბეზრების მწვანე ნინველით დაღრღნა, „სულის შეჭმა“, „სულში დემონის გადავლა“, „სულზე ფრჩხილების დაქნა არსთა მპყრობელის მიერ“, „სულში იარის ჩარღვევა“, „კაკალ სულში ეკლიანი შოლტების ცემა“, „სულის დაჭაობება“, „სულის დაორსულება სამყაროს შხამით“, „სულში ქნარების ქროლვის შეჩერება“, „იმჟამინდელი სულის მირონივით დაღვრა“, „სულის დაღლა“, „სულში შუქის ჩადება“, „სულში ყვავილების ფანტვა“, „სულის სიხარულის თქეშით ავსება“, „სულში უდაბნოს კენჭის ჩაგდება“, „სულში ისლამის გარჭობა“, „სულში ვაზის აცრა“ და ა. შ.

კონცეპტი სული ზურაბ გორგილაძის პოეზიაში შეისწავლა ნ. ცეცხლაძემ. დადებითი გაცდების პროცენტული მაჩვენებლები ასეთია: სიხარული - 27%; სიყვარული და პატრიოტიზმი - 18-18%, ნოსტალგია - 14%, ქრისტიანობის სიყვარული და პოეტური შთაგონება- 9-9%, ცოლქმრობა - 5%. უარყოფით გაცდათაგან კონცეპტი სული ყველაზე ხშირად გამოხატავს ტანჯვას, წუხილს - 22%, წუთისოფლის ამაოებას, სიკვდილს,

თავმობეზრებას და ზნედაცემულობას ეთმობა - 13-13 %, პოეზიის დანიშნულების გაუფასურებას - 8%, გამუსლიმანებას- 9% მუზის დაშრეტას - 9% (ცეცხლაძე, 2017).

სემანტიკური ბუდეების მიხედვით ანალიზის შედეგები ასეთია: კონცეპტი **სული უმთავრესად** გამოხატავს **ემოციებს, ამათგან ყველაზე ხშირად უარყოფითს: ღრმა სულიერ ტკივილებს, მწუხარებას, ტანჯვას, გამაჰმადიანებით გამოწვეულ წუხილს, ზნედაცეულობას, სიკვდილს. დადებით განცდათაგან გადმოსცემს სიხარულს, ქრისტიანობის ორგანულობას, სამშობლოს სიყვარულს, ნოსტალგიას, განცდებს, სულიერებას, სიმშვიდეს, სიკეთესა და პოეტურ შთაგონებას. ეს კი განაპირობებს ზ. გორგილაძის პოეზიის ძლიერ ექსპრესიულობას და მაღალ ესთეტიკურობას.**

ზურაბ გორგილაძის პოეზიაში გვხვდება რამდენიმე ფრაზეოლოგიზმი, რომელთა მაფრაზეოლოგიზმბელი კომპონენტიცაა **გული: გულზე მეწყრის დაჯორგვა, გულზე განგამით დასობა, გულ-ღვიძლის ამოგლეჯა.**

„**გული-ს** შემცველი ფრაზეოლოგიზმები ქართულში ორიგინალურია (ე. ბერიშვილი). ამის შესახებ სპეციალურ ლიერატურაში არაერთი გამოვლევა არსებობს (არნ. ჩიქობავა), (ც. მოღებაძე), (ნ. ფონიავა), (ნ. ცეცხლაძე).

უანგარობის გამომხატველია შემდეგი ფრაზეოლოგიზმი: **მარილის მხოლოდ სტუმრის სუფრაზე ბრჭყვიალი.**

დასტურდება იშვიათი იდიომები: **ვარდის ასაკი, ჩიტლეღვას ასაკი. მოლალატეებს, მედროვეებს, ანგარებთან და მხდალთ მიემართება იდიომები: ყივჩაღის/ ყაჩაღის/ იუდას ნაშიერი, დახლის ვირთხა, სკამის მგელი, ჭრელი ჭირი და ა.შ. პოეტური ფანტაზიის ნაყოფია სიკვდილის ამსახველი ფრაზეოლოგიზმებიც: ბედუინის ცხენის წითელ სისხლში დაჭიხვი-**

ნება, სიკვდილის ალიყური, დუნიის გორვა-გორვით მოცვეთა, ნასხვანიდან გასვლა.

ფრაზეოლოგიზმები ძირითადად უარყოფითი ემოციების: დარდის, წუხილის, შერცხვენის, ღალატის გამოსახატავად გამოიყენება. მათი სტილისტიკური ფუნქციაა ამ მანკიერებებისადმი უარყოფითი ემოციის აღძვრა.

პოეტი ფრაზეოლოგიზმებით ახსენებს ხალხს ძირძველ ისტორიას, ავბედითობას: **თავის ხორცის ნაგლეჯს გლეჯდა აკვნიდან; რა გიდულებდა სისხლსა და ქოთანს. ლექსში „მკვდრების საუკუნე“ პოეტი იხსენებს მეოცე საუკუნეს, როცა ცრუ სასწაულებს გვაწოვებდნენ ისევ ნეკიდან“.**

აქვე გამოკვეთილია პოეტის დანიშნულება. პოეტისთვის უსინდისობად მიიჩნევა **სამშობლოს ზურგზე წამოჯდომა**, მის ხარჯზე ცხოვრება.

განსახილველ პოეზიაში ბევრია სასაუბრო სტილისთვის დამახასიათებელი ფრაზეოლოგიზმებიც. ისინი უარყოფითი სემანტიკის გამომხატველია: **ქვა ასროლინე კუდით, ჩალად არ მიჩანს, მაგათ ყბაში ჩაგდება, პირჩაღმა ჩაბრუნება, ენაყბად გაკრეფა, ფეხზე ეკიდა და ა. შ.**

ოჭვა(ნ)თოდან//ჭუჭრუტანიდან ჭვრეტა სწორედ ის სატკივარია, რომელიც აწუხებდა პოეტს. ეს ფრაზეოლოგიზმი მეტად საინტერესოა როგორც ენობრივად, ისე შინაარსობრივადაც.

ნათქვამისთვის გამომსახველობის, დამაჯერებლობის და ფრაზისთვის დინამიკურობის მისანიჭებლად ზურაბ გორგილაძე მზამზარეული ანდაზებით კი არ კმაყოფილდება, გადაამუშავებს, გადაახალისებს მათ. ისინი ტექსტის ორგანულ ნაწილადაა ქცეული: **„მწიფს რომ შემოჰკრავ და მჭახე ჩამოსცვივა“; „ქვაზე იმედს და სიკეთეს დავდებ, სჯობს სიცოცხლესა“.**

პოეტურ სიტყვაში ოსტატურადაა ჩაქსოვილი სხვა ავტორთა გამონათქვამებიც: ასეთია, მაგალითად, ვოლტერის სიტყვები: „შენ, - მეგობრისგან მიხსენი, ღმერთო, ჩემს მტერს კი, როგორმე, მოვუვლი თვითონ“.

ქვეყნად გაბატონებული უზნეობის, ღალატის, მრუმობის, ანგარების და ბევრი სხვა მანკიერების წინააღმდეგ საბრძოლველად პოეტი იყენებს დისფემიზმებს: **მოხეტე, მძორი, ოხერი, სკინტლიანი, ბედმწატე, ნაგაზი, ბაძანგრები, ტლუოხრები, ყრუბოდმები, კახპა, ახვარი, თავმოსპეტილი, თახსირი, უცხვირპირო, რჯულძაღლი.**

ამრიგად, ზურაბ გორგილაძის პოეტური სიტყვა კონტექსტს კარგად მორგებულია და ექსპრესიული; ფრაზა ცოცხალი და ნედლია, სხარტი და დინამიკური. აჭარული დიალექტიზმების გამოყენება პოეტის ერთ-ერთი სტილური ნიშანია, მაგრამ ის არანაკლებ კარგად იცნობს სხვა კუთხეების ლექსიკასაც და სხვადასხვაგვარი ფუნქციით, განსხვავებული სემანტიკით იყენებს; ახალი შინაარსით ავსებს, აცოცხლებს ძირძველ ქართულ სიტყვებსაც. ცოცხალ მეტყველებასთან სიახლოვით აიხსნება ბარბარიზმთა გამოყენებაც. დიალექტიზმები თუ კუთხის კოლორიტს ქმნის, არქაიზმები დროს აცოცხლებენ. პოეტი ქმნის ახალ სიტყვებსა და ფრაზეოლოგიზმებსაც, რითაც ამდიდრებს ენას.

თავი III. სიტყვაწარმოება

ცნობილია, რომ სიტყვათშემოქმედება ენის გამდიდრების ერთ-ერთი მძლავრი საშუალებაა. ზურაბ გორგილაძის დიდებული ქართული მდიდარია სიტყვაწარმოებითაც.

სახელთა წარმოქმნა. ზურაბ გორგილაძის პოეზიაში ბევრია იან სუფიქსიანი მქონებლობის სახელი: **ფუთიანი,**

კუნთიანი, ტრამლიანი, დავლიანი, ჭირხლიანი. საინტერესო დერივატია გულპერანგაფრიანი.

ზოგჯერ ამა თუ იმ სუფიქსის გამოყენებას ლექსთწყობა განსაზღვრავს ასეთია ურ/ულ, ეულ და იერ სუფიქსიანი სახელებიც: **ორლობული, მთვარული, ღვარული; ხმიერი, ყოვლიერი, ჯანიერი; სისხლეული, ნათლეული, სისხლეული.** მარცვალთრაოდენობის გამო ჩანს შექმნილი სიტყვა ალპიური, რადგან გვაქვს პარალელური ფორმა ალპურიც. **ოვან** სუფიქსიანია **ხმახმოვანი, მაღალტოვანი.**

უქონლობის საწარმოებლად ქართულში გამოიყენება უ-პრეფიქსი, უ-ო და უ-ურ პრეფიქს-სუფიქსები: **უამური, უზადო და უდაბური, უსასწაულო და უზვარაკო, უბოროტო, უაზრო და უწყინარი, უზადო, უხინჯო...** კამკამასგან წარმოქმნილი უკამკამო პოეტური ინდივიდუალიზმის ნიმუშია:

წინარე ვითარების სახელები ძირითადად იწარმოება ნა-არ აფიქსით: **ნასისხლარი, ნასიმინდარი, ნავენახარი, ნაციხარები, ნატაძრალეები.** იშვიათად გვაქვს **ნა-ეგ-იც: ნალიმილევი, ნა-ურ ნაგზაური.**

დანიშნულების სახელები ხშირად პოეტური ინდივიდუალიზმების ნიმუშებია: **სათავმდივნო, სარაინდო, სარჯულო, საჩურჩულე, საუფლისწულოსა, პოეტისთვის დასაწუნია ენა საყველპურო და საქალაქო.**

სადაურობის სახელთაგან საინტერესოა ფორმა **ძენწმანური**, რომელიც **დანდალურად** ტიპის ფორმათა ანალოგიით ჩანს შექმნილი, (**აჭარულში**, შუაიმერულსა და მესხურ-ჯავახურში გამოიყენება -ურ სუფიქსი, რომელიც გათხოვილი ქალის წარმომავლობას გამოხატავს **დანდალურად** ქალი).

ზოგჯერ **აბსტრაქტულ სახელთა** მაწარმოებლები მონაცვლეობს: აქაც შევხვდებით ლექსთწყობის გამო უჩვეულოდ

ნაწარმოებ ფორმებს: **ნაზობა/ კაპასობა; სიქალწულე, ბნელობა,** პოეტური ინდივიდუალიზმის ნიმუშებია: **მდიდრობა, მრავლობა, ღიობა, ვერაგობა და ლიქნობა.**

გვხვდება როგორც ცოცხალი მეტყველების გავლენით ნაწარმოები, ისე ლიტერატურული კნინობით-ალერსობითი ფორმები: **კაცუნები, ბონდოია, ოდოია, ძამია, დაია, ძამა.**

ზურაბ გორგილამის პოეზიის სიტყვაწარმოებითი თავისებურებები არქაულ და დიალექტურ ფორმათა სტილისტიკური ფუნქციებით დატვირთვაა.

ზურაბ გორგილამის შემოქმედებითი ნიჭი და უნარი კარგად ჩანს **კომპოზიტთა** წარმოებაში. მდიდარი და მრავალფეროვანია **ერთცნებიანი კომპოზიტები.** საინტერესოა ფუძეგაორკეცებული კომპოზიტები: **ჭიკჭიკი, ხირხიცი, ფართი-ფურთი, წმაქაწმუქი...** ფუძეგაორკეცებითაა მიღებული სახელები და ზმნიზედები: **სოფელ-სოფელ, დაბა-დაბა, დაბალ-დაბალი, კარდალ-კარდალ, ტაფა-ტაფა, ბუნჯგალ-ბუნჯგალ.**

ნაირფუძიან კომპოზიტთაგან ბევრია **დიდ** ზედსართავი სახელით წარმოქმნილი: **დიდგუმბათები, დიდბეთლები, დიდგოროზი, გულგოროზი, გულხარბი, გულდიდი, გულმარაზიანი, გულგუნდა, გულფანცქალა, გულღელია.** მცირეა ერთცნებიანი კომპოზიტი, რომელიც მიღებულია არსებითი სახელების შეერთებით: **პირცოფი, მზეპირი,** არსებითი სახელისა და რიცხვითი სახელის შეერთებით მიღებული კომპოზიტებია **ხანმრავალი, რტომრავალი.** განსაკუთრებით მდიდარია **მიმღეობიანი კომპოზიტები:** **წარზგახსნილი, თავმოჭრილი, რჯულშეჭედილი, ყელგამოჭრილი, შუბლდაბურული, მაჯებდაჯაჭვული, ჩადრმოხდილი, ცხოვრებაალეწილი.**

კომპოზიტთა დიდი ნაწილი არსებითი სახელის და ზედსართავი სახელის შეერთებითაა მიღებული: **მხარნათელი,**

კარდია, თვალდია, თვალსერი, ბედმწატე, ფერუხვი, ხმახმოვანი...

მეტად საინტერესოა კომპოზიტები ფეხმსუბუქი, ძუძუმღვრიე, ძუძუმჭლე.

კიდევ უფრო საინტერესოა კომპოზიტებისგან ა სუფიქსით წარმოქმნილი სახელები: ციგლიგა, ჭავჭავა, თავბურჯგალა, რქებმორჩხალა, კოჭბორჯგალა, ქვალვენთება, ბედბდღვიალა, ტანხერთალა, გულფანცქალა, ქვალვენთება, ყელღერღეტა, მზეპერანგა, ჟანგნაფლეთა და ა. შ.

ზურაბ გორგილაძის პოეზიაში გვხვდება ორ და მეტცნებიანი კომპოზიტებიც, რომლებიც არსებით, ზედსართავ სახელთა და მიმღეობათა გაორკეცებითაა მიღებული: ქუხნაქობები, წვიტ-წვიტი, დაფენილ-დაღვრილი, ნამათხოვრალნაპარავი, მჩხიბავ-მჩხვერავი, დაჭეჭყილ-დაშეშხილი, ხუმტურბჟუტურები, გადატანილ-გაზიდული, გაზუზულ-გაზინთული.

თავი IV. ზურაბ გორგილაძის პოეზიის სტილისტიკური თავისებურებანი

პოეტ ზურაბ გორგილაძის შემოქმედება საინტერესოა ტროპის სახეებით, მაგრამ შედარება, როგორც სტილისტიკური კატეგორია, ყველაზე თავისებურია და საინტერესო. მას ეკისრება განსხვავებული სტილისტიკური ფუნქციები.

ზოგჯერ თვისება, რასაც უნდა დაემყაროს შედარება, შესადარებელ საგანს არ ახასიათებს, პოეტური ნიჭის ნაყოფია, აქ ჩანს პოეტის შეფასებითი დამოკიდებულება: დუმილივით ან ლოცვასავით მაღალი, ტამარივით თბილი, სიყვარულივით ...ჭორი, მშვენიერება გულწრფელია, ვით გაცეცხა, ...შიშვივით შვეხტი, თქვაფი თოვლივით ყრუ არი...

მეტად ექსპრესიულია მოულოდნელი შედარებანი: „სისხლს ანთხევდი ბიბლიასავით“, „კოხტა ვარ ქართულ სტრიქონივით“, „სიკვდილივით უკვდავი კოცნა“, „დუმილი ყვავის, როგორც ქალწული“, სიყვარული „ფოსტის მელანივით გამოშრა და ყაზარმის საპონივით გაილია“. უკანასკნელი შედარება ღრმააზროვანი.

ყურადღებას იქცევს შედარებანი, როცა უარყოფითი კონოტაციის სიტყვა დადებით კონტექსტშია გამოყენებული, ან პირიქით: სისხლივით შვენის“ ჯალათივით დაეხარი“, „ღმილივით გახსნილი მაქვს ჭრილობა.“

პოეტისეული მანერაა აბსტრაქტული საგნები შეადაროს კონკრეტულთ ისე, რომ თვალნათლივ ასახოს სინამდვილე: თავგვირგვინივით მახურავს ჭორი,

„და უცებ ქალი მოგინდება, როგორც წყალობა“; „კახპა ქალივით მთვრალი პარიზი“, „ჩემი სიყვარული, -ობოლი ბავშვივით,; „პრიუტში“ გაზრდილი, ჩემი სიყვარული,“ „ხსოვნის დღეები ყაჩაღივით მაგრად გავკონე“ და ა. შ.

განსახილველ პოეზიაში შედარების ორივე კომპონენტიც შესაძლებელია იყოს ერთი და იგივე სახელი: ჩრდილში ჩრდილივით დამჯდარი კაცი, „შენ ღალატი ღალატივით გბულდა“...

განსაკუთრებით საყურადღებოა მეტაფორული ეპითეტები, „ისინი საგნობრივ-ფსიქიკურია და აღნიშნავს არარეალურ ნიშანს, მსგავსების მიხედვით გადატანილს სხვა საგანზე“ (Мещеряков, Козлов, Кубарева, Сергул, 2003). ჭკვიანი ეჭვი, მთვრალი და ჩერჩეტი აპრილი, წრფელი წარსული, თუ სინანული შეურაცხადი, შლეგი დეხვა, ცელქი ჭრილობა, გულყარტლი სასო, ფეხშიშველი დღეები, ჩადრები მძუანი, შორტები მემავი, ტახტი-მემავი, ქალწული კაბა/ნისლი,

ობოლი//გულწრფელი ნისლი, მუნჯი დარები, ბილწი ზეწარი, ღვინოუსვამი სიტყვა, წმინდანი ცა, წყნარი სამოთხეები.

მეტად საინტერესოა ის ფაქტი, რომ გაპიროვნება-ეპითეტებითაა შემკული აბსტრაქტული სახელებიც: სინაზე და გულწასული მინაზება; უნჯი კეთილშობილება; „უსათნოესი სიმსუბუქე, უმანკოა სიჩუმე, სინანული შეურაცხადი, ხელცარიელი სათნოება; მორჩილი, კეთილი/უნაზესი სისულელე,

საინტერესოა ფერთა სემანტიკის გამომხატველი ეპითეტებიც. ზ. გორგილაძესთან იშვიათია ეპითეტი, კონკრეტული საგნის ფერზე რომ მიუთითებს, მაგ. „მინდვრისფერი ჩიტები“ ან „მზისფერი უდაბნო“. პოეტის სიზმრები იისფერია, კვამლიც ისეთივეა, ღმერთი ცასთან იისფრად კაბადონობს“ ... „ღვინისფერი სიყვარული“ უთუოდ მიგვითითებს გრძნობის მგზნებარებაზე და არა ფერზე.

სისხლისფერი სიცხე, ვარდისფერი თოვლი, იისფერი წვიმა პოეზიაში სინესთეზიის ერთ-ერთ სახის „პოეტური დალტონიზმის“ ნიმუშებია.

პოეტური ნიჭის ყველაზე უტყუარი საზომი მეტაფორაა (არისტოტელე). ზურაბ გორგილაძეს ეკუთვნის უამრავი საუცხოო მეტაფორა: „გამგებელმა შენს ტაბლაზე ეგ რა გვემა შემოდგა“, „სულში გაშლილი დეკა და ღვია“, „განთიადი ღუის ძუძუს კერტივი“, „გაიბზარა აღსავალის კარი, გადმოღვარა მზემ ფერადი დიბა“, „მერე პირი დაიბანა ცვარით და ჭილოფი დაახურა მთიბავს“, „ზეცას კისკისით შეგიზგიზა, და თავის ფერფლზე დაჯდა კოცონი“, „და მთებს ირმეზივით ძოვს განთიადები“, „ცას ახლჩდება ყავარი, ჩემს თავანზეც გატყდება მთვარის თეთრი კრამიტი“, „ეფერება მთვარის ლერწი გრილი რკინის გისოსს“, „უბეში ბაღმა მზე მტევანივით ჩადო“, „ფურის

რმესავით თბილი, მთებში გუბდება მთვარე“, „ ბინდი ხრავდა სულის ნაგრამს“, „ქარი წითელს ხრავდა დაის“, „შენს წამწამებს სცვიოდა ია მთების“, „მუხლის თავზე დაიწერა ყველა ჩემი ლექსები“, „ჩემი მუხლი მიდგას, როგორც მაგიდ“...

პოეტმა მეტაფორულად დაგვიხატა როგორც დადებითი, ისე უარყოფითი ცნებები: **სიყვარული, სიხარული, იმედი, გათენება, დაღამება, სიღარიბე, შურისძიება, ანგარება, ამორალიზმი, წუხილი...** ზურაბ გორგილამის პოეზიაში უხვადაა კომპლექსური მხატვრული სახეები:

მეტაფორული ეპითეტი, მეტაფორა-პერიფრაზი, მეტაფორა-გაპიროვნება, მეტაფორა-სიმბოლო, მეტაფორა-ალეგორია. ეს კიდევ ერთხელ ადასტურებს ზ. გორგილამის პოეტური ნიჭის უკიდველობას.

ზ. გორგილამის პოეტური სულის სინაზე ყველაზე კარგად ჩანს **გაპიროვნების** ხერხის გამოყენებაში. ვაჟა-ფშაველასა და ნიკოლოზ ბარათაშვილის ლიტერატურულ ტრადიციებზე აღზრდილ პოეტს დედაბუნებამ დაანათლა უნარი უასაკო და უსულო საგანთა გულისწადილის წვდომისა: შეუძლია მოუსმინოს ქართულ ქარსაც და მიაყურადოს „გატრუნულ მიწდვრებსაც“.

პოეტთან გასულიერებულია ყველაფერი: შარას ილლიდან გასხლტომია ბილიკები, ყანებში შეპარულან, რასმე ქილიკობენ, ვიღაცას უქნევენ კოჟრიან ხელებს; ალვა და დაფნა კაცებივით დგანან, ნაღვლობენ, ცა ნერვიულობს, ხე ხეს არ ეხახუნება, ბარბაცებს სასახლე, ხორხოცებს ჩარდახი, და დედამიწა ჩურჩულს იწყებს თოთო კვირტივით, სამრეკლოები ყიჟინებენ, დგას და საყვარელ მომკითხავს ელის სხალთის ტამარი, სხალთის ტამარი.

როცა ავტორი საგნის ან მოვლენის ხილვით თუ განცდით ზომაზე მეტად აღტაცებული ან აღშფოთებულია, ის ჰიპერბოლის საშუალებით ახერხებს მკითხველშიც გადაიტანოს თავისი განწყობილება და მასშიაც იგივე განცდა გამოიწვიოს: „ცხრა მარაბდას მორწყავდა მე რომ სისხლი მდენია“, „სამ თვეს წითლად რად დიოდა მაჭახელას წყალი“, „თავზე ზევსივით მადგა ილია“, „გულბალანი მერუჯება, ვერ ჩამაქრობს დღვანის წყალიც“.

ლიტოტესი ტროპის სახეთაგანია და ნიშნავს საგნის დამცირებულად დაკნინებულად წარმოდგენას: „დედამიწა, სივრცეში ცეროდენა კუნჭული, დედამიწა, სივრცეში შეფენილი სოფელი“...

ზურაბ გორგილაძე აქტიურად იყენებს „ტროპის ერთ-ერთ სახეს, რომელიც საგნის ან მოქმედების დასახელების შეცვლა მისი არსებითი, განმსაზღვრელი ნიშან-თვისების აღწერით“ (Тимофеев, Венгеров, 1963).

პერიფრაზის მეშვეობით გვეძლევა მხატვრული აღწერილობა და იქმნება საგნის ან მოვლენის ხატოვანი დახასიათება“ (Ефимов, 1961); პერიფრაზი სხვაგვარად თქმის საშუალებას (Гальперин, 1958). შთამბეჭდავია პოეტისეული პერიფრაზები. პერიფრაზთა უმრავლესობა ისტორიული ხასიათისაა: სვანეთი „ლეგენდების ჯანყია ცადატანილი“, ეგრისი-„სევდა ძველი და ფერადი,“ მშობლიური აჭარა კი- „ქართული ჭემმარიტება,“ პოეტი- „ტაო-კლარჯეთის ბოკვერი“.

სხალთის ტაძარი პოეტისათვის არის „ცას შეტყორცნილი ოცნების ყელი, გუმბათი ლურჯი ლერწამის ღერი. პოეტი სახელოვან მამულიშვილს -გულო კაიკაციშვილს კი „აჭარის ყაბალახს“ უწოდებს. მეტად შთამბეჭდავია **მემედ აბაშიძეს** პერიფრაზი:

ქოხების ყორყში ამოსული ქართული სულის, ვაზის ძირებში მიმაღული ქართული სიტყვის დიდი პატრონია, ლოდების ძირში შემოდებულ ქართული ძვლების ძველი პატრონია.

პოეტისათვის ქალი მაღალთაღოვანი სამლოცველოა, „ბედი-ლამაზი ქალი ან „შორეული მონატრება“, მთელი ცხოვრებისეული ფილოსოფია გადმოცემულია შემდეგ პერიფრაზში: ცხოვრება ბრმის ყნოსვაა, მუნჯის ჟინია... ბრმას გამახვილებული ყნოსვა აქვს, მუნჯის ჟინიც მტკიცება და მძაფრი. ცხოვრებაც ასევე ბობოქარია, მღელვარე და მძვინვარე, ეს კი ავალდებულებს ადამიანს, იყოს რისკიანი.

რამდენიმე პერიფრაზის მთავარი კომპონენტი პოეზიაა: **ჟრიაშული დაისის, მიმოზა - სიჩუმის, ლოდი - ხმაურის, თვალები - ფიქრების, წვიმა - მუსიკის პოეზიაა.** პერიფრასტულად დახასიათებულია ხინო, ქობულეთი, მესხეთი, პეტრიწონის და ბეთლემის ტაძრები, ჩონგური, ალბომი, ლოდი, წვიმა, პოეზია, პოეტის საკუთარი „მე“ და ა. შ.

ზურაბ გორგილაძის პოეზიაში ხშირად გვხვდება ოქსიმორონი, **ნაზი ხანძარი, ნაზი ცბიერება, უმძიმესი ბედნიერება, მშვენიერი ზიზღი, „საყვარლად შლეგი და უსასოოდ მძაფრი, გამწარებით მომწონდა...**

ოქსიმორონით გადმოცემულია როგორც კონკრეტული, ისე აბსტრაქტული სახელების/საწყისების მხატვრული დახასიათება:

თუ **ხანძარი, ცბიერება, უზნეობა, მკვლევლობა „ნაზია,“ სინაზე ამაზრუნენი ან მოშიშია, სევდა-ულმობელი, გოდება-წყნარი, ბედნიერება- უმძიმესი, ზიზღი- მშვენიერი, მოწყალეა ბოროტი ა. შ.**

ა ლ უ ზ ი ი ს სტილისტიკური ფუნქცია-პოეტი მიმართავს რუსთაველის, ილიას, ვაჟას, გიორგი ლეონიძის, გალაქტიონის და სხვათა ალუზირებას.

ეროვნული თვითმყოფადობის აუცილებლობაში დასარწმუნებლად პოეტი ილიას ალუზირებას მიმართავს: „თავი თავად გვეყუნეს; ცხოვრების ამაოებაზე საუბრისას- უილიამ ტეკერისას - „ამაოების ბებერ ბაზარს ჰგავდა სოფელი. მეტად საინტერესოა რუსთაველის ალუზირება: არასაქმე არ იქნების...

ზურაბ გორგილაძის პოეზიას მუსიკალურობას სძენს რეფრენი, ტაეპების გარკვეული წესით გამეორება ლექსში:

პოეტი ხედავს რა ბრძოლისა და აქტიურობის გარდაუვალ აუცილებლობას რიტორიკულ შეკითხვას სვამს და ამავედროულად პასუხობს კითხვას, რომ ასე ღმერთი არაფერს/ვერაფერს მოუტანს, ვერ უშველის საქართველოს” შემოქმედი პოეტი თითქოს ვერ ეგუება ერთი და იმავე ფრაზების გამეორებას და ავრცობს მას:

ძალდი ყვეს და ქარავანი მიდის

„ან ეს ძალდი ჩააძალდე, ანდა,

ქარავანი დააბრუნე უკან!“

ზ. გორგილაძის პოეტურ სიტყვას მუსიკალურობას სძენს ალიტერაცია, რომლის სტილისტიკური ფუნქციაც ესთეტიკურობაა.

პოეტი ხშირად მიმართავს ტ, თ, ქ, ხ, ძ, გ, დ, ზ ბგერათა ალიტერაციას:

„ქათქათებ,ქოთქოთებ, ქვითქვითებ, დღითიდღე;“

„უთოვლოდ თეთრი და თოვლზე თეთრი“;

„ყელზე შემომაფართქალა, ვაზის ლერწი ლოფორთქანა“;

„ხამიყელზე ხაოდერი ბალახები შემრჩა თანა“;

„ძონძალა ძალღებს ძაგრავს ძერის გადაძახილი“.

გრადაციას ქმნის საგნის თვისებების ან მოვლენის თანდათანობითი განვითარების აღწერა, სიტყვათა გამეორება და გრადაციისა და გამეორების ერთობლიობა. ამის მიზანია, პატრიოტული სულისკვეთების წინ წამოწევა და საზოგადოებრივი აქტიურობის გამოწვევა.

ამრიგად, მეტად საინტერესია ზ. გორგილაძის **სტილისტიკური თავისებურებანი**. სტილისტიკური ხერხების და რიტორიკული ფიგურების ანალიზმა გვიჩვენა, რომ ზურაბ გორგილაძე თვითნაბადი ნიჭით დაჯილდოებული პოეტია, რომლის სტილსაც ქმნის იშვიათი და მოულოდნელი შედარებანი, ყველაფრის გასულიერება, მეტაფორული ეპითეტები, მეტაფორა, ოქსიმორონი.

დასკვნები

ზურაბ გორგილაძის პოეზიის ენა და სტილი ამოუწურავი თემაა, მისი შემოქმედების ენობრივი სამყაროს და სტილის კვლევამ მოგვცა შემდეგის თქმის უფლება:

ზურაბ გორგილაძის პოეზიის განუმეორებლობა მჟღავნდება მხატვრული აზროვნების, მეტყველების მრავალფეროვნებაში, რომელიც ემყარება ქართული ენის ფონეტიკურ, მორფოლოგიურ და გრამატიკულ კანონზომიერებებს.

პირველ რიგში უნდა აღინიშნოს სათაურების სპეციფიკის შესახებ: ბევრი მათგანი სიტყვა-კონცეპტია, ექსპრესიულია და („ხატიმამული,“ „ჩაუმქრალი სანთლები,“ „უმღერებელი მუხამბაზი“) და გადმოგვცემს ღრმა შინაარსს: ერის ისტორია, მის სატკივარს.

პოეტის მხატვრული ენის მასაზრდოებელი წყაროებია მდიდარი ლიტერატურული ტრადიციები და ხალხური ძირები, მის ენაში პარალელურად გვხვდება ისეთი ენობრივ-სამეტყველო ნიშნები, როგორებიცაა: მწიგნობრული და სასაუბრო სტილი. ხშირად დომინანტურია ეს უკანასკნელი, მაგრამ პოეტის ლექსიკის მიმართება როგორც ძველ მწიგნობრულ ენასთან, ისე ხალხურ მეტყველებასთან მეტწილად ლექსთწყობითაცაა განპირობებული და მათ საგანგებო ფუნქცია ეკისრება. (კუმშვა-კვეცა, უკუმშველობა-უკვეცლობა, მსაზღვრელ-საზღვრულის ბრუნების შეკვეცილი სახეობა; სახელისა და ზმნის რიცხვში შეუთანხმებლობა; ზედსართავი სახელის მოკლე ფორმები, წართანინი მრავლობითი, საწყისის დიალექტური და ოკაზიური ფორმები) და მათ სტილისტიკური ფუნქციებიც ეკისრება.

ზურაბ გორგილაძე ოსტატურად იყენებს საკუთარი ენის გრამატიკულ შესაძლებლობებს, ძველსა და ახალ, სალიტერატურო ენისა თუ დიალექტის/დიალექტების მონაცემებს.

ზ. გორგილაძის პოეტური სინტაქსის ერთ-ერთი გამორჩეული ნიშანია ფრაზის პლეონასტური აგებულება, სადაც შემასმენელი და სუბიექტი, ობიექტი/ ობიექტები, გარემოება/ გარემოებანი ერთი და იმავე ფუძის სიტყვაა.

სემანტიკური დატვირთვა (ღირებულებათა გადაფასება, მანკიერებები) ეკისრება ზმნისწინთა დერივაციულ ფუნქციებს, პასიური ზმნების გააქტიურებას, ნასახელარ და მიმღეობურ ზმნებს, საწყისის მრავლობითი რიცხვის ფორმებს.

ზურაბ გორგილაძის პოეზიის მთავარი სტილური ნიშანი არის ფრაზის დინამიკურობა, ნედლი, ცოცხალი სიტყვა. ცოცხალ მეტყველებას მოაქვს მშობლიური კუთხის სურნელება, პოეტური მარგალიტები მკითხველს პირველ ყოვლისა,

აჭარული დიალექტის ლაზათს შეაგრძნობინებს: საკუთრივ აჭარული: წაჯინქვა, ბლაცვი, დაბექსნა, დაბიქსვა, დაბაზება, ბენჩქვი, მოჭუჭკვა... აჭარულში დაცული არქაიზმებია: ლირწი, ყვავი, ყვერი, ბეჩი

აჭარულში დაცული ზანიზმებია, ფართქალი, ფუნჩხი, კუჩხე, ოჭვათო, კობერი, ხომორი, ბურჯგნა, ჯარგვალი, დვარდვალი...

პოეტი ხშირად მიმართავს სხვა კუთხის ფორმებს, ყველაზე ხშირად იყენებს ინტერდიალექტურ ლექსიკას, ლექსის ნარატივს სხვადასხვა კუთხის (გურული, იმერული, ქართლური, მოხეური, ფშაური, ქიზიყური, ჯავახური, მესხური და ა.შ.) დიალექტიზმის ოსტატური გამოყენება ქმნის.

ზურაბ გორგილაძემ ბევრ ძირძველ ქართულ სიტყვას ახალი სიცოცხლე შესძინა: უგლაგარჯი, არჯალი ართვალი, ინანთი, ლერდანი, იჩქითი, ჯავარი, ლემტერი, ლორფინი, ლუდლუდი დაზვი... პოეტმა გააქტიურა იშვიათი ხმარების ბევრი სიტყვა: ბეხრევი, წრიაპი, წარაფი, გაბუცება, დაწდომა, ჩარბი, გათქერვა, ღრეჯა, ციგლიგი, ხარდნა, ფეთხუმი, ნაყში, ტავარნა, არჩივი, წარაფები, ორწოხები, ანგლოზა; ართვალი ხვილიფი.

ზურაბ გორგილაძის პოეზიაში აისახა ის რუსიციზმები და თურქიზმები რომლებიც გავრცელებული იყო ცოცხალ მეტყველებაში.

პოეტი სხვადასხვა ხერხს მიმართავს იმისათვის, რომ შეარჩიოს აღწერილი ყოფისა და ეპოქის შესაფერისი ლექსიკა-ფრაზეოლოგია თუ გრამატიკული თავისებურებანი.

დიალექტური ფორმები ქმნის ამა თუ იმ კუთხის კოლორიტს (როგორც ლექსიკაში, ასევე მორფოლოგიასა და გრამატიკულ კონსტრუქციებში). მშობლიური კუთხის კოლორიტს პოეტი ქმნის მსაზღვრელ-საზღვრულის ბრუნების შეკვეცილი სახე-

ობის, ერგატიული კონსტრუქციის, აჭარულ დიალექტში შემონახული არქაული ფორმების (უნართაულო ზმნები, ენიანი ვნებიტები), თემის ნიშანთა უნიფიკაციის, მომტაცევი ტიპის ფორმების, დაა.შ. გამოყენებით.

პოეტი ქმნის ფშაურ კოლორიტსაც (დიალექტური ზმნისწინები (მამდის,შამაძლებინა),ხოლმეობითის ფორმები, ლექსიკა) და კოლხურსაც.

არქაიზაციას ემსახურება არქაულ ფორმათა გამოყენება, ზოგჯერ ამასაც ლექსთწყობა განაპირობებს. წარსული დროის აღსადგენად, მისი კოლორიტის შესაქმნელად მიმართავს ლექსიკურ და გრამატიკულ არქაიზმებს (უთანდებულო ფორმები, მოთხრობითი ბრუნვის ნიშნის ძველი დაბოლოება, ნართანიანი მრავლობითი, ძველი, გაუმარტივებელი ზმნისწინები, რთული ზმნები, სუბიექტური პირის ნიშნების ხმარება, ზმნათა, საწყისთა და მიმღეობათა არქაული ფორმები, მასდარული კონსტრუქცია, სიტყვათა ინვერსიული წყობა).

აზრის უფრო კონკრეტულად გადმოსაცემად, დასაზუსტებლად, პოეტი ერთმანეთის გვერდით იყენებს სხვადასხვა წარმომავლობის, ძველ და ახალ სინონიმურ სიტყვებს, რომლებიც განსხვავებული სტილისტიკური შეფერილობისაა. კონტრასტული სურათების დასახატავად, აზრის უფრო მკვეთრად გადმოსაცემად გამოიყენება ანტონიმები— **თვალში ყურება და ზურგში ყურება**. კონტექსტური ანტონიმებია: **ვეფხვი და მელია, ვირი და ხარი**.

პოეტურ-ინდივიდუალური ნეოლოგიზმები მხატვრული ლიტერატურის კუთვნილებაა და მწერლის ან პოეტის შემოქმედებითი ნიჭის, მისი მხატვრული პოტენციალის საზომია. ისინი ჯერ კიდევ არ მოხვედრილა ლექსიკონებში, მაგრამ დროთა

განმავლობაში, შესაძლოა, დამკვიდრდეს სალიტერატურო ენაში, მის კუთვნილებად იქცეს.

რითმითაა განპირობებული: **ნაოქროვარი-მგლოვარი, შემეისხლთაგანა, შემეხორცთაგანა** (ერთიმება ტაგანას); **მივდინდეები** (ბინდეები), **სხივტოტა** (მივდოდა), **იზეპირებს (მზეპირი), ფერობს** (საქართველოს); **ფლიდობდა ბინდობდა, ხმიერობს** (ბედნიერობს), **შეესპეკალო** (გეკავოს), **მხარულობს** (სიყვარულო); **სხივტოტა** (მივდოდა).

ზოგი ახალი ლექსიკური ერთეულის შექმნას ალიტერაცია უნდა ედოს საფუძვლად: **ხვართქლი ხვართქალებს, ფურტკნავს ფუნჯი; ხვარჩი ... ხარჯი, ჟამი ჟანგნაფლეთი..**

ზოგი სიტყვა მიღებულია სხვა სიტყვათა ანალოგიით: **ხელისგული/უბეგული, შეგხოშორი/ ძვალხოშორი**

ლექსიკურ ერთეულთა უმეტესობა არცერთი ზემოდასახელებული ფაქტორით არაა შეპირობებული: **ღვილიკა, ფოთქოვანი, ხვანთქალი, ბალარმანა, მოძნა, დგიალი, ხვარჩი, ხვარჩალი, ბუდანნი, ძუაძირა, ჩარატყავი.**

ინდივიდუალურ-საავტორო ნეოლოგიზმთა წარმომშობი ფაქტორებია **რითმა, ალიტერაცია** და სხვა სიტყვათა ანალოგია. ნეოლოგიზმებია: **უანკარესი, უმკვიდრესი, უმანკოესი, მდიდრობა, მრავლობა, ღიობა, ვერაგობა და ლიქნობა.**

პოეტმა შექმნა ბევრი საინტერესო ფრაზეოლოგიზმი: **მარილის მხოლოდ სტუმრის სუფრაზე ბრჭყვიალი, ჩიტლეღვას ასაკი. მოლალატეებს, მედროვეებს, ანგარებიანთ და მხდალთ მიემართება იდიომები: ყივჩადის/ ყაჩადის/ იუდას ნაშიერი, დახლის ვირთხა, სკამის მგელი, ჭრელი ჭირი და ა.შ.**

განსაუთრებით ექსპრესიულია **სულ კომპონენტანი** ფრაზეოლოგიზმები: **სულში რისხვის გაჭენება, სულის გაბეზრების მწვანე ნინველით დაღრღნა, სული სულში დემონის**

გადავლა, სულზე ფრჩხილების დაქნა არსთა მკყრობელის მიერ, კაკალ სულში ეკლიანი შოლტების ცემა, სულის დაჭაობება// დაორსულება, //მრონივით დაღვრა// სულში ისლამის გარჭობა //ვაზის ავრა.

ოჭვა(ნ)თოდან//ჭუჭრუტანიდან ჭვრეტა პოეტის სატკივარს გამობატავს.

მეტად საინტერესოა კომპოზიტები **ფეხმსუბუქი; ძუძუ-მღვრიე, ძუძუმჭლე.**

ქვეყნად გაბატონებული უზნეობის, დალატის, მრუმობის, ანგარების და ბევრი სხვა მანკიერების წინააღმდეგ საბრძოლველად პოეტი იყენებს დისფემიზმებს: **ოხერ-მოხეტე, მძორი, სკინტლიანი, ბედმწატე, ნაგაზი, ბაძანგრები, კახპა, ახვარი, თახსირი, უცხვირპირო, რჯულძაღლი.**

სტილისტიკური ხერხების და რიტორიკული ფიგურების ანალიზმა გვიჩვენა, რომ ზურაბ გორგილაძე ნიჭიერი პოეტია, შემოქმედია, მისი თვითმყოფადი სტილის შემაპირობებელი ფაქტორებია შედარება, მეტაფორული ეპითეტები, მეტაფორები, გაპიროვნება, პერიფრაზი. საგანგებოდ უნდა აღინიშნოს კეთილხმოვნების შესახებაც.

მეტაფორული ეპითეტებით და მოულოდნელი შედარებებით, პოეტური დალტონიზმის ნიმუშებით ზურაბ გორგილაძის შეფასებითი დამოკიდებულებაც ჩანს საგნებისა და მოვლენებისადმი, მისი სინესთეტიკაც და ესთეტიკურობაც. გაპიროვნება-ეპითეტებითაა შემკული აბსტრაქტული სახელებიც კი.

საგნებისა და მოვლენების სრულიად ახლებური კუთხით ხედვა ჩანს პერიფრაზში. ამგვარად დახასიათებულია ისტორიული პიროვნებები, ტაძრები, ბუნების მოვლენები, პოეზია, პოეტის საკუთარი „მე“ და ა. შ.

ზ. გორგილაძის პოეტური სულის სინაზე ყველაზე კარგად ჩანს **გაპიროვნების** ხერხის გამოყენებაში, რითაც ის ქართველ კლასიკოსთა ტრადიციების გამგრძელებლად გვევლინება. ეს ხერხი ხშირად ემსახურება ჰუმანიზმის იდეას, ზოგჯერ კი ადამიანთა ურთიერთობზე მიუთითებს, პოეტს სურს ისტორიულ ავბედობაზე ყურადღების გამახვილება ეროვნული ცნობიერების გასაღვიძებლად.

ზურაბ გორგილაძის პოეტური ნიჭის ყველაზე უტყუარი საზომი **მეტაფორაა**. პოეტმა მეტაფორულად დაგვიხატა როგორც დადებითი, ისე უარყოფითი ცნებები: **სიყვარული, სიხარული, იმედი, გათენება, დაღამება, სიღარიბე, შურისძიება, ანგარება, ამორალიზმი, წუხილი...** ამით მან გაამდიდრა და გააღმავა მხატვრული აზროვნების დიაპაზონი.

მკითხველზე დაუვიწყარ შთაბეჭდილებას ახდენს საგნებისა და მოვლენების საპირისპირო თვისებებით დახასიათება, ოქსიმორონი.

ზ. გორგილაძის უსაზღვრო პოეტურ ნიჭსა და მაღალ ესთეტიკურობაზე მიგვანიშნებს კომპლექსური მხატვრული სახეებიც.

მხატვრული ხერხების და ფიგურების საშუალებით, იშვიათი მუსიკალურობითა და ესთეტიკურობით პოეტი პატრიოტულ სულისკვეთებას, მაღალადამიანურ იდეალებს წამოწევს და ცდილობს მანკიერებებისადმი საზოგადოებრივი აქტიურობის გამოწვევას.

ზურაბ გორგილაძის პოპულარულობა განპირობებულია იმით, რომ მან შეძლო საკუთარი მრწამსის ორიგინალური ენობრივი ფორმით გადმოცემა და შინაარსისათვის შესაფერისი სიტყვიერი სამოსლის მოძებნა, რითაც პოეტმა მკითხველის

სიყვარული და ქართული ლიტერატურის ისტორიაში მკვიდრი
ადგილი მოიპოვა.

Shota Rustaveli State University
Faculty of Humanities
Department of Georgian Philology

With the Right of Manuscript

Shorena Lordkipanidze

The poetic Language and Style of Zurab Gorgiladze

Summary

Of the Thesis Submitted for Gaining the Academic Degree
of Doctor of Philology

Batumi
2018

The study has been conducted at the Georgian Philology Department of the Faculty of Humanities, Shota Rustaveli State University.

Scientific supervisor: **Nana Tsetskhladze-**
Doctor of Philology, Associate Professor

Reviewers: **Inga Shamilishvili-**
Doctor of Philology, Associate Professor
Natela Partenadze-
Doctor of Philology, Associate Professor
Medea Rizhvadze-
Doctor of Philology, Associate Professor

The defense of the thesis will take place on May 16, 2018 at 5 pm, at the meeting of dissertation board of the faculty of Humanities at Shota Rustaveli State University.

Address: building I, room 37, 35 Ninoshvili Str., Batumi, 6010 PhD
Thesis is available at the library of Shota Rustabeli State University (35 Ninoshvili Str., Batumi, 6010)

The secretary of the Dissertation Board
Doctor of Philology,
Associate Professor
Natela Phartenadze

Introduction

The research of writer's language and style is the subject of interdisciplinary research. It is researched not only by linguists and specialists in literature, but also art specialists, culturologists ... This is the intersection of their interests and the top of the research, too.

The matters of the poetic language and the style were always in the center of great attention since for a writer holding an appropriate place in the history of literature is only possible, when his language and style are well researched.

The writing style and the manner make differences among writers and their work.

R. Bart fairly writes:” The writing language for a writer is a pitch, which is prepared for the action in advance.... For a writer, a language is just a horizon. The language is like a literature gamma, and the style is located beyond it. The specific impressions, expressive manner, lexis of a writer-all mentioned are caused by the writer's life and the past. “(R. Bart)

In a letter “The talented writer” an author Vazha- Pshavela writes, that a writer's identification is possible by observing the writer's specific features and the style. “If you had read some work of the talented writer before, then you are able to identify them without their signature... A writer should have his own phraseology, his own sentences, pictures, even when they are similar to others, they should be expressed in their own way, originally, the seal of peculiarity should be mentioned” (Vaja-Pshavela)

It should be mentioned, that critics sometimes try to go deep down into the ideal-fictional concept of a writer, linguists study a shape of the language, and the style make all of them complete.

The research of the writer's style has also personal meaning: It finds out what a writer has added to a lexical fund and what influence has his language and style made on society's speech culture.

Different authors (N. Verd zadze, Sh. Makhachadze, N. Tsetskhladze, also Sh. Shainidze monography) articles concern to Zurab

Gorgiladze's poetry, but the poet's language and style are not studied according to monography and complexity. The actuality of a topic caused by the studies of above mentioned matters.

There is an expressed opinion that "Zurab Gorgiladze is a visionary person, who has the ability hold the infinity of time- A period before the humanity..." This type of a writer has affair with a native country ahead of a person's soul ... This type of writer- full of visionary plot- expresses his thoughts out, by using words and other matters. (Zh. Sainidze)

The aim of our dissertation is to investigate the place of Zurab Gorgiladze poetry within Georgian history, it's role and meaning in enriching Georgian language, to state what creates his poetic style, which combination of artistic ways is it based on, what is dominant , which stylish sign is dominating. It is essential to identify peculiarities of his poetry's lexis and grammar.

Zurab Gorgiladze's poetic language attracts our great attention, because the point of the topic is not making his poetry popular, but it is the attempt of scientific study of the popular poetry.

We have following tasks to do: To do the research of peculiarities in the titles of Zurab Gorgiladze poems, phonetic, morphological and syntax features. To study lexical and word order peculiarities, analysis of stylistic ways and rhetorical figures and also revealing the factors of conditional factors.

Methodological basis. Comparative-controversial, semantic-pragmatic analysis, linguistic observation and descriptive methods are used in the work.

The theoretical value of the work is determined by the factors that it contains necessary observation and conclusions of linguistics, lexicology, dialectology, stylistics and literary studies.

The practical value of the work is that the researched material can be used in the studies of Georgian language dialectology , in a discourse of poetic analysis,

functional stylistics, practical stylistics (a writer's language and style): It can also be studied as special course.

Scientific news: It is the first time when Zurab Gorgiladze's poetic language and style are studied as a whole complex. The specific features of titles, grammatical peculiarities, lexical peculiarities, word order or style conditions were never studied before. Besides, studying Zurab Gorgiladze poetry should give us the opportunity to try other commonly used points of view. Another purpose of the work is scientific study of functions stylistic dialects. It is to be observed how often the author refers to dialects of other regions, whether he enlivens the old, rare words or he prefers to create the author's individual neologisms. Well, we are to look through the writer's language and dialect as well the matters of communication in living speech.

The structure and the volume of the work: The work consists of the introduction, four chapters and conclusion. There are definitions of abbreviations and the list of scientific literature used.

Chapter I – discusses phonetic, morphological and syntax features in “The Language peculiarities in Zurab Gorgiladze poetry”.

Chapter II- describes synonyms antonyms, dialecticism, barbarianism, archaism phraseology and other stylistic devices in “The language peculiarities in Zurab Gorgiladze poetry”.

Chapter III- discusses the peculiarities of word order in Zurab Gorgiladze's poetry.

Chapter IV- refers to comparison, epithet, personalization, metaphor, hyperbole and litotes functions, revealing poetic definition of style in stylistic ways and figures.

The conclusion shows generalization in the results of research.

Chapter I. The language peculiarities in Zurab Gorgiladze poetry.

1. The specific features of Zurab Gorgiladze poems.

The title is like a visit card, it tells us the main point of the text “It helps the reader to understand author's main idea, so the title should be chosen carefully” (R. Chikadze). Right from the title we can talk about

the authors specific style. “ The title gives the text essential importance, the first defines the second, the second one defines the first.”(N. Tsetkhladze, M. Khakhutaishvili).

We come across one word nominees in Zurab Gorgiladze’s poetry (“mountains”, “peasant”, “bonfire”, “the will”, “minor”, “magnolia”, “wind”,) most of them are specific nouns, abstract nouns are rare (“loyalty”, “avoidance”). We also come across foreign words : ‘Armstrong’, “overture”, “gnomes”.

The title that defines attribute is more dominant than substantial, adjectives like “sunny”, “passionate”, “beautiful”, “elegant” are dominant. Then it is followed by pronouns : ours, mine, his. In the title determiners precede modified nouns.

The most common in titles is the indicative mood. We come across interrogative titles with the same function (“ why was that reproach?” “Really?” “conciliation?” “ and is anybody who will go with you?” “ I know, don’t I?” “ what is the matter with you?” “what is coin?” “ Guy, with them?” ,interrogative-exclamatory sentences (“ Why?! Why ?!” “ Archil?!” “ It isn’t so!?” “Now?!” “Why did they love?!” “ Will really stay with you?!”” For this? Man?!” and the Imperative mood (“ What you will do!” “ My country is my people!” “Hey, you old woman!” “Let them walk!”

We can take it as peculiarity in Zurab Gorgiladze’s poetry using titles, which are situations. These are sentence extracts: “on the road”, “perhaps”, “finally!” Safara, as...” but, sadly”. Doing so the poet raises interest, what is meant there?

There are a lot of rhetoric questions in the interrogative titles, using them the author tries to make us think about actual affairs in society, he states his position towards flaw.

Some titles are word-concepts: e.g. “icon homeland”

The writer’s patriotic feelings are vivid right from the title (“Blowing Georgia”, “Beyond Egris”, “In Georgia, on the road”, “The voice from Fereidan”, “A letter from a mountain”, “When you go beyond Danisparauli”), he is loyal towards memory (“Still, memory is

immortal”): The necessity of protection holy language (“The creep criticizes your language”).

It is clear from Zurab Gorgiladze poetry that text is based on the title, he is able to retell deep concept of the nation’s history, pain (‘non smothered candles’ “ elegant Kolkhi”, “The rescued temple”, My south”, “ Still unsaid pain”, ‘Locked Klarjeti”, “ The vain silence”, Such monuments”, “The Georgians”) Sometimes we can see satire and sarcasm in a title: “ The happy nation”.

Consequently , the title in Zurab Gorgiladze’s poetry tells us the main idea directly or figuratively. Generally , every title is nominal-informative titles and also emotional. The poet perfectly manages to inform the reader directly as well to raise interest in them.

2. Zurab Gorgiladze phonetic features.

Phonetic peculiarities in Zurab Gorgiladze poetry might be explained mostly by the influence of live speech. The poet sometimes uses Archaic phonetic forms with the aim of Archaism. **ferkhti(foot), bhiskari(gate), soveli (wet) garna (but), dashta(sat) . Doubling consonants can be explained by stylization.**

3. Morphological peculiarities in Zurab Gorgiladze poetry

It is proved that the words with vowel root in the nominative case diphthong is eliminating and by doing so we get entire vowel samples: **Chvavtotai da alvistanai (with shallow branches and Lombardy poplar trunk)**

The noun with a vowel root in narrative case takes the whole, archaic sign. Sometimes old and new endings are next to each other in a line. 5

Syncopating and non- syncopating are cause by verse order in Zurab Gorgiladze poetry: In Genitive , active and circumstantial cases syncopating noun often becomes non-syncopating.: **mezoblis(neighbour’s) ,dedinatsvlad (instead of mother), .** Sometimes syncopating and non- syncopating forms are beside each

other in a line because of multi syllables: **mtris tu mokvaris (enemies or friend's)**

When forming the untrimmed nouns with vowel roots we come across archaic endings.: **saghamois (evening's), ruis (stream's) tsitsais(girl's), gogiais (Gogia's), Sakartelois (Georgia's)**. According to A. Chikobava the noun which are with untrimmed roots have passed three levels: Before XII century we had წყაროთა; During XII-XVIII centuries წყარობა; წყაროთა. Modern forms are: 'tskarosi' (meaning- 'stream's), tskaroti (meaning- by stream"). (Chikobava,1954).

In lowland Acharian there are still saved archaic words that Zurab Gorgiladze uses for the number of syllables, whereas modern forms he uses for rhythm: (Gelodi/Sakartveloti - Here the word "Gelodi"(meaninang - I was waiting) is modern but the word "Sakartveloti"(meaning-with Georgia) is an archaic form. Here are other examples: umshvenesi (The most beautiful)/neneti (old form of "mother"), Iati/gantiadi.(Iati- possessive case of the word "violet"), (gantiadi_ modern form of the word "dawn").

Sometimes rhythmical number of syllables is the same: 'kamasi/lamazi" (meaning-kamasi-dill, lamazi-pretty).

Zurab Gorgiladze also uses emphatic vowels for being multi syllable forms and for more expression. This is often defined by rhythm: mgeltava/glekhtana (mgeltava means – with the head of a wolf, glekhtana means- at peasant's. isrisa/daisrisa - (isrisa-of an arrow, daisrisa-crumpled), tsema/mzema (tsema-was beaten, mzema- by the sun), tsavida-Davita (David has gone), dagvita/cavida (dagvita-sweeping, cavida-has gone) etc.

The peculiarities of formation private nouns. We should pay attention to forms of private nouns: Murmano, Lominav, Sul Khan - Sabav, Mukhranav. We come across identical facts in written monuments: **Basilo (Khandzteli); Asmato**. In the special literature it is indicated that " In Acharian dialect among Chvani gorge inhabitants the suffix "o" is added to Private Nouns as a form of politeness: Demuralo, Bilalo. The suffix "v" is used in the opposite way , it is less polite form;

Jemalav , Bilalav (Noghaideli,1972). The poet uses these forms for the necessity of verse order, semantic basis is not vivid.

Plural forms of nouns. In Zurab Gorgiladze poetry the plural forms with “T” create main rhythm: Devta/sevda (means - sadness of a giant), Regventa/Shekveta (means- the orders of stupid people), Khmata/kartan (means - the voices at the door), imedad...kibeta (means - with the hope of stairs), Natelta/gatenda (means- It is morning for the bright people). The plural form with the suffix “N” is used for multi syllables and in order to be more expressive.

Peculiarities in using plural forms. In Zurab Gorgiladze poetry there are number of nouns that do not have plural forms at all. **Elda (thunder), madly (gratefulness), mze (the sun).**

This is sometimes identified by rhythm : madlebi (gratefulness in plural form), eldebi (thunders).

In Zurab Gorgiladze poetry there are also examples of Abstract nouns in plural forms: **ghalatebi (betray in plural), mkvlelobebi (murders).**

Sometimes the Abstract Noun is Private Noun with its form, which also made because of rhythm. Instead of “aghmarti” (uphill) is used “Aghmartoba” (The Uphill). “Ali” (flame) is used as “Aloba” (The Flame).

The poet often uses “u” prefixes of the Superlative form of an adjective in order to reach expressiveness. **uaghresad uakhlesia mofereba (petting is extremely new), Batumi udzvelesi (The oldest Batumi), uakhlesi (the newest), uaghresi kalakia (It is extreme town), Georgian people – umaghlesi (the tallest), uaghresi (the greatest), unaghdesi (the most genuine).**

According to the number of syllables the poet often uses contracted forms of adjectives, like “umshveness” (full form is “umshvenieress” which means “the most beautiful .The examples of neologisms are : uankaresi (The clearest), umankoesi(The most innocent), unatlesi (The brightest), umtsvevesi (The very summit).

The descriptive forms are given to understand the Superlative forms of Adjectives: didze didi (bigger than big), maghalze maghali (Taller than tall), shorze shori (farther than far), tskhadze tskhadi (clearer than clear).

Rare are double formation of Superlative adjectives: uukvdavesi (the most immortal), uumaghlesi (the very tallest).

In the discussed poetry The Number does different functions, It has the role of several parts. It is not special by any means of peculiarities, we do not come cross any dialects or archaisms.

In Zurab Gorgiladze's poetry we find pronouns not only with literary form but also dialects. : **amferi (dialectic form of the word "such"), rackha (dialectic form of the word "something"), vintskha (dialectic form of the word "someone").** For Ajarian and generally for western local dialects, the use of the word "misi"(his ,hers) instead of "tavisi" (his, hers) is just for the serve of verse order.

For archaic forms the poet often refers to pronouns like "chemda"(for me), "shenda" (for you), and numerals : "ortave" (both).

In Zorab Gorgiladze's poetry one of the most interesting things is verbal peculiarities. Here the second person subject is maintained: **dahzare (ring a bell) , gastkvi (reveal), gahghmuodi (you were groaning).**

Sometimes we have "a" for the third person in singular: dgana (one is standing), chana (seems). For the same person but in plural form we have "**nen**" suffix, or sometimes "**en**" (daudgen _standing beside, sheekhen-toched). This is revealing unification: "The great tendency is felt towards unification in local dialects of Georgian language: the preference is for "en" suffix. (I. and V. Imnaishvili). "The struggle between "es" and "en/nen" suffixes ends with victory of "n (en) suffix in the XVIII century. We come across suffix "es" in XIX century stories but not as a standard, but as a reflexion of old literary standard, or as a stylization. "(Nikolaishvili, 1978).

The suffix "es" for the third person plural form is revealed in one part with transitive and also with intransitive verbs: **moeferes da**

dakvaves (She was nursed and calmed). (The plural suffix “es” is proved in the speech of Chakvi Muhajirs, where these words are intensively used: dadiodes (if he went), mushaobdes (if he worked)...

If the prefixes “h”, “s” is not grammatically used in fiction, then it has stylistic function (N. Tsetskhladze, M. Kakhutaishvili). These prefixes catch our eyes in the work of Georgian writers, Ilia Chavchavadze, Aleksander Kazbegi, Mikheil Javakhishvili. “H,S” as a sign of person is used as ornaments in Konstantine Gamsakhurdia’s work “ (Jorbenadze, 1989).

In a discussed poetry we come across “H, S” suffixes with a single-person. (scukhda-He was worrying, dahkris-it is blowing, sduman-They are silent and two-person transitive verbs (schoron- Let them gossip, stser- you are writing, mohklavs- he will kill, dasvva-he burnt it).

Sometimes they create the perfect example of Kobuleti dialect, sometimes they have the function of archaism.

We often come across archaic prefixes in Zurab Gorgiladze’s poetry: Tsarkhvetila – was swept away, aghgago –was built up. “gamdzulda - “which can be translated as “I hate” is an ordinary form for Ajarian dialect, it is semantic dialect.

The example of poetic individualism is “shevemukre” (I threatened). The mentioned verb we always meet with this prefix.

These kind of verbs are in a poem ‘Vaja-Pshavela’ that create Pshavian example: shemadzlebina (made me able to do it), shamavde (I will come in), mamgoni (I suppose so), mamtsemi (given) and so on. These kinds of dialects are revealed in Samkharian dialects, Taouri and Shavshurian (M. Paghava, N. Tsetskhladze). But the author gives them the colour of Pshavian dialect.

The poet knows derivational functions of the prefixes. The verbs **gadarchena** (survive) and **darchena** (stay) are synonyms and the poet uses the first one to emphasize another. With the prefix **gada** the poet creates antonyms: **gadajereba** (not to believe any more), **gadagvirgvineba** (over victory).

The substitution of prefixes serves plying with words: **daghlis, moghlis** (it will make him tired), **aivlis** (will go upwards), **gadaivlis** (will go over it), **gadahkris** (hurts), .(schoron-let them gossip, dahkris-it is blowing, **tsavimarto** (with an upright back), **mixvetavs** , **mokhvetavs** (sweeps). The substitution of prefixes makes the phrases musical. : **afenili** (laid), **chafenili** (laid down), **gafenili tkeebi** (Laid forests).

The prefixes **mi, da, mo** are used to show movement, the process of walking in Zurab Gorgiladz poetry. **dabalakhobs** (is eating grass), **dakvitinebs** (is sobbing), **momekhute** (hug me), **miibrdzvi** (goes fighting), **migvneshdebi** (is walking with sighing). The above mentioned prefixes mi and mo are mostly used in “The knight in the panther’s skin’ (Partendze, 2009).

In Zurab Gorgiladze’s poetry there are frequent cases of verbs in the passive voice, which have archaic ending. **Ibnidvian** (They are fainted), **dvia** (It is set), sometimes they create a rhythm (**khvadi/mtsadis** (I want something wild), sometimes they have the function of archaism **stkuris** (He is thirsty), **megulvis** (I think it is there), **geghrijvis** (he is grimacing). Static passive verbs are there for number of syllables.: **midgia** (it is set), **svenia** (is lying).

The archaic passives are used for stylization: **mometskina** (I am bored), **mometskura** (I have become thirsty), **momemshia** (I have become hungry). They are kept in Ajarian, Kakhetian, Khevsurian, Gurulian, Kizikian dialects).

The passives with “D” serve dynamism of a phrase. (**katkatebda** (It was gleaming), **kotsitsdeba** (it is gathering). These forms are also proved in XII-XX centuries monuments.

When using theme signs the influence of alive language can be noticed in Zurab Gorgiladze’s poetry. In Samkharian dialects and not only there theme sign’s unification is vivid. –**Av** sign is substituted by – **eb, -ob, I** signs. They are added to verbs with root ablaut. : **tsmindavs**, **tsmendavs** (is cleaning), **itserav** (is copying), **vkripav** (I am picking).” (Tsetskhladze).

The unification of theme signs is featured for Samkharian dialects **tekhavs**(is breaking), **mogtskvitav** (I will pick you), **vklichav** (I am splitting it), **vzilav** (I am kneading), It is also reflected in Zurab Gorgiladze's poetry , but this is identified for the verse order and literary figures.(**Deda/ pletda**- The mother was tearing it up).

The same can be said about words ending in **Ia** and words having **av**

theme sign (**gaukriat** _ they have struck, **gaumartavt** (they have hold).

We frequently come across such literary forms as: **atrevina** (made him drag), **achagvrineb** (you let them bull)... Rarely we meet the influence of live speech in Zurab Gorgiladze's poetry.

In some places we come across the forms that are mainly used in upper land of Ajara, Kakheti, Kartli, upper part of Imereti. In Imerelian we have **Tsavusevi** (I applied) forms (9 Jorbenadze, 1989). It's presence is investigated in Megrelian, too (Rogava, 1995). They are unfamiliar for Kobuletian and upper land Ajarian. As we see, the poet uses upper land Ajarian forms for the poem's necessity and to create the colour of the region. In order to make Pshavian example the poet uses conditional forms.

In the literary monuments we have allusion "I" from the IX century.

In the poet's dialect archaic condition is kept. The forms of allusion in his poetry serve the number of syllables and also archaism : **vikav**- I was there, **davkal** – I slaughtered , **idek** –stand there.

The peculiarity of the verb **svla** (walking) should be mentioned as the basis of its use is the verse order. **mtavars/daval** (I walk in main places), **mosaghamovdi/ gamodi** (It's getting dark , come out), **toti/modi** (the branch/come). For the stylization the poet uses dialectical forms (**viarebi**- I am strolling), **modi** (come), and archaic forms :**ikmen** (do it), **markvit** (Give me the name).

It is very interesting when passive forms become active (**gaviotse** – I have become surprised), **survoobs** (he wishes), **vgviandebi** (I am

late). It is expressive when subjective and objective forms change: **Shemogaberda** (It has become old with you,), **shemoaberdi** (you have become old with it); **damitmo** (He compromised me), **davutme** (I compromised him).

With the influence of live speech the stem does not change its forms in Zurab Gorgiladze poetry. **Chamojekit** (sit down for a while), **vzivart** (we are sitting: **skhedan** (they are sitting,)) **chatsvenilan** (**They have fallen down**).

The formed verbs are very expressive: **Iasmata** (she made it as **Asmati**), **ikhvavtagan** (some goose among others), **gavatsremlgvhare** (I made it by crying), **tsagakhvalios** (go tomorrow). The general nouns are taken as stems. (**dafna** (laurel leaf), **ikhvi** (goose), private nouns (**marabda**, **Avtandil**, **Asmati**), composed **Khel-pekhi** (arms and legs), adverb (**gangan** – from), **xvale** (tomorrow,) defining and defined (**tsremlis ghvari**- the stream of tears).

The semantic load is extremely great for formed verbs: **iasmata**, **iavtandila** – means they served devotedly, **isatsnakhela**- means made the function of winepress, **gamdzuvda**- I do not like it any more and so on.

The following verbs are examples of individualization: **moasakhnise**- plough it, **mkukharebda**- he was like a thunder, these verbs are used beside each other **kukhda da mkukharebda** - (He was furious like a thunder).

In Zurab Gorgiladze poetry there are some complex verbs, which prove their archaism features. : **Cheshmarit hkavi** (made it real), **ambors uyop** (you share the hug).

Zurab gorgilade's poetry brings our attention with infinitives. The usage of the suffix "a" is productive: **jakheba** (to crash), **gavardna** (to rush out), **gakachageba** - (to burgle) **gabavshveba** (to do something like a child).

Dialects are: **dadzakhili** (called), **ghichini** (to plead- This word is in Javakhian dialect and means to beg in an annoying way), **surva** (to want) ; **zidili** (to carry)-these words are Khakhetian . The following

words show rhythm _ (**nanavi-aravin** –no one petted her), (**likni-fikri** – Thinking), **trabakhoba-trabakhi** –to boast). The following words are used for the quantity of syllables. (Instead of the word “**kukhili** (thunder) we have the word “**kukhva**) instead of the word “**ghordzini**_ to revive we have **aghordzineba, gatxova** (to get married, instead of “**gatkhoveba**”, **fenoba** (layers) instead of **fena**).

The usage of the word “**sneulebi**”-(the sick people) instead of “**sneba**” identifies the quantity of syllables .The are a lot of infinitives in plural forms in Zurab Gorgiladze’s poetry.: **ghighinebi** (croons), **ghimilebi** (smiles), **sikvarulebi** (Loves).

3.7.The participle

There are different forms of formation of the participle in Zurab Gorgilade’s poetry. Those that identify prefixes (**naphkhveni** –pieced, **namarkhulevi** –fasted), and those that identify suffixes (**daprtkhnil** (worn out), **datovlili** – snowed, **damekhili-thundered**). The poet sometimes refers to use prefix-suffix participles instead of suffix, that is caused by the quantity of syllables: **naokhrali** (messed), **natsvetari** (dropped). The usage of “**mo**” participles. (**mogizgize** –crackled, **moene** –speaker etc. The participle “**mzakvavi**”(which means someone who does evil things), is strange itself. There are separate words with “**m-ar**”,’ **mo-ar**”,**ma-ar**” participles with prefix-suffixes together: **mkukhari** _fierced), **mozizghri** (hated), **maokhrali**- a person who makes a mess. The negative particiles are formed by “**u**” pefix and “**u-el**” prefix-suffix.: **autskavi** (I matched), **unji** (this is archaic word that can be translated as treasure or goods), **urchin** (spoil),**ganukurneli** (not recovered).

The participles formed from infinitive stems are archaisms. : **gadnobili** (melted), **dajdomile** (seated), **gamotskhobili** (baked), **mzakvavi** (wicked) etc.

The dialect expressions are: **mochuchkuli** (collected, gathered), **najveri** (beaten), **dabghotili** (skretched), **amozunzluli**(wet); also **ganatul, ganatil, gataul** (lightened) types of particilpes.

Subjective and objective participles sometimes have the role of word rhyming.: *katsi satali, kaci motali* .(create a man, cut the man).

We come across dialect expressions in prepositions and adverbs.: *egre* (in that way), *ichkitad* (suddenly), *dastur* (agree) , *mara* (but), *zedan* (above).

In Zurab Gorgiladze’s poetry “o” suffix is added to some words which strengthens expressions. We come across to rare interjections as well : **vaisulo** (the expressions shows that a person suffers and sighs from it), **nenev** (how people address to Moms informally in Ajarian dialect.), **hait** (used to frighten someone.). WE also come across archaic forms _ **shigan** (from inner part), **veltashigan** (on the fields), **garna** (besides,but), **vitartsa** (as if).

There are examples of non –prepositional forms that are used for the quantity of syllables and also for rhythm: **ortsvitao** (on the hill),/**mkocnidao** (he was kissing me), **nenia/mogifrenia** (Mom ,you have flown here).

Zurab Gorgiladze frequently refers to inversion, the natural substitution the of words causes to feel something new. e.g. When a subject is at the end, the verb precedes an adverb : “ *Samrekloebis atsvdil khelebis, me gaugonar kijinas vismen*” (with hands raised in front of the bell-tower, I hear the unheard whooping.)

Sometime the order has not stylistic purpose , but the verse order, the preposition is at the end , because it creates a rhythm. In the discussed poetry every determinant is postpositional (**frta diadi** (the wing-great), **kaba chreli** –A dress –colourful, **dumils maradiuls** (to the silence forever), **sunl khmlis da sunl dentis** (**the smell of a sword and the smell of gunpowder, magaliti ertgulebis dadis-** the example of loyalty walks). If the determinant and defined do not exist, then both forms are given .

In Zurab Gorgiladze’s poetry determinant-defined case with elided forms are dominant (*motsolil vazis* _ pushed vine), *beber dzvlebis* (old bones’), *kartvel dedis* (Georgian mother’s), *bibliuri samosit* (In Biblical dress), *damtsifebul motsvit* (with ripe bilberry). The poet used native

dialect, in particular upper Ajarian data for the necessity of a poem and created the real colour of the region.

We rarely come across the transitive type of determinant-defined case. Sometimes they are given as trimmed forms beside each other, it makes the phrase rather more expressive.

Here and there we come across determinant-defined cases in full forms : **grdzneulis mgznebare kelit chumi** (with a passionate hand of a sick person). In one place there is vulgar phrase given : **shoreuli tsinadgesavit** (As if from a distant yesterday).

We can also mention non matching in number in Zurab Gorgiladze's poetry. For example :When An animated object is in plural form, the verb is in a singular. The reason of this sometimes is the quantity of syllables: **shegatsukha shenma fsevdoraindebma** (You are bothered by you false heroes), **shegatsbuna msunagebma** (you were disturbed by greedy), **elakuceba soplis dzaghlebi** (He is flattered by village dogs).

For that reason singular and plural form are sometimes beside each other.

In order to make native colour the poet frequently uses the ergative construction.: **glekhma ar mivida** (A peasant did not go up to him), **ar miefera** (Did not pet), **nenem shepashpasha** (Mom moved), **dakanculebma davkvit kanas** (exhausted went through the seed field).

Sometimes verbal constructions are built : **rom ar dampirdnen araferi** (They did not promise me anything).

Syntactical archaism is infinite construction. In old Georgian it was used to express purpose circumstances, but in modern Georgian – Participle is used. This stylistic method here is used for archaism. : **Chamad** (for eating), **smad** (for drinking), **tskevlad** (for curse), **knosvad** (for smell)... We occasionally meet two kinds of constructions with the function of expressing circumstantial purpose for the quantity of syllables. where in the first one the beginning is used, in the second part the Participle. : **borotis gvemad da moyvasis gulgasafrenad, vchri**

marmarilos” (For the evils’ suffer and to please the friend , I am cutting marble.)

Zuran Gorgiladze’s descriptive feature is to build phrases in a pleonastic way. The subject and the predicate have the same function. The main idea of existing these phrases is to maintain the main value , that the subjects have their use. : **tseli tselobs** (A scythe scythes), **tari ar tarobs** (Handle does not handle), **talkhi mainc talkhobs** (a master of feast still feasts) and so on.

The object and predicate often have the same stems: **vedrebas ras evedrebi, chkoli ar dachkola, jirki ar chajirka, zvini ar dazvina , dzaghli chaadzaghle, dardic ver daardiane** (Why do you beg to the pray, a baby tree has not become big, a log is not logged , stack is not piles, bury the dog, you couldn’t worry the sadness.)

Sometimes one and the same word is the subject and verb stem at the same time : **okheri maokhrebs** (the damned makes me damned), **maotsebs anteri** (The pope surprises me). The usage of determinant and defined words that have similar roots is very interesting.: **sikvaruli minda, gakhta ufro sakvareli khani, khanmavali...**(I want love more passionate, time has passed, long period).

Rather more interesting is the phrase were modifiers , objects and the root of the verb are the same: “ **Ghalats ghalatit ver vughalate**” (I could not betray the betrayal with a betray).

Sometimes the subject, the object and the root of the verb is the same: **kocnas kotsnaze ver vakotsnine** (I could not let the kiss to kiss on the kiss), **Chemma tavma chemi tavis utavoba mamkopina da tavi damamxobina**” (Myself did not make me myself and made me devastate myself).

One and the same word is a modifier and the root of the verb : “ **Chinkebtan chinkaobdnen , mnatestan mnatobdnen**” (With demons they were demons, with bell ringers they were bell ringers), **stsamda,magram ughmertoba , ughmertobis gam stsamda!**” (He believed, but in atheism he believed godlessness).

The verb that does not show person the object is used of the same root. : Tovs tovli (The snow is snowing).

Consequently, Zurab Gorgiladze thoroughly possess all the abilities of Georgian Grammar, old or modern, literary or dialects, which uses for different purposes:

Verse order: syncope-trimming, non-syncope non-trimming, determinant and defined words with trimmed types, : Disagreement with a noun and a verb number, contracted forms of adjectives, the plural forms with the suffix “n”, infinitive forms and occasional forms.

Stylistic Functions-Archaism; Non prepositional forms, old styled ending in narrative formation, the plural forms with “n”, old, not simplified prepositions, complex verbs, archaic forms of verbs, infinitives and participles, inversional order of words.

In order to gain expressionism the poet uses the superlative degree of an adjective, hyphenation forms, plural forms with “n” suffix.. The substitution of participles, subjective and objective forms , different prepositions and so on have the role of word rhyming. The sign of poetic syntax feature in Zurab Gorgiladze’s poetry is pleonastic construction of a phrase ,where a predicate and a subject, object/objects, different modifiers are the words of one and the same root.

The following serves to make the feature of different regions : Trimmed forms of personal nouns in determinant –defined cases, ergative construction, passives, unification of signs, different expressions : **shian** (inner), **zedan** (above), **dastur** (agree) etc. The usage of objective person (Kobuletian local dialect) (Ajarian dialect).

Dialectic prepositions (shedzlebina _ It made me able to do), other forms.

The poet knows derivational functions of prepositions very well, he creates words with different meanings from them and uses them for antonyms. He makes passive verbs active, speaks about different values by using formed and participle verbs, he retells about the flaw in his country by using infinitives in plural forms.

Chapter II. The poetic peculiarities in Zurab Gorgiladze poetry.

Synonymic is the wealth of how to express esthetic idea of a faith by the speaker . “ Semantically differential synonyms first of all present the means of how to express idea in a pretty way, sometimes they have very tender colour . (Moren, Teternikova, 1960).

In a fiction synonyms serve three different purposes: 1. To express the opinion clearly and exactly. 2. To avoid the usage of the same words. 3. To express specific stylistic colour.

Zurab Gorgiladze uses different synonyms beside each other to describe a thing or an event thoroughly. Making parallels with synonyms is the favourite way for the poet . “ When the synonyms help one another , they fulfil one another , they identify different colours” (Popiashvili ,2009).

Zurab Gorgiladze uses synonymic nouns beside each other in his poetry (**zari da zeimi-** bell and joy), zghapari da araki (fairy tale and bedtime story), **kvali-geshi** (track-print), **charchi da vachari** (merchant and seller). Verbs (**ipovis/nakhavas** (finds- diacovers), **amchekha/amkapa** (split/cut up), **gamkurda/gamzida** (robbed me/ took away), **vameteb/vacharbeb** (exaggerate /overdoing) **vucdi/veli** (waiting/expect), **amfunge/amshale** (made it messy/disorder), **gakuchda/ abucda** (dulling,calm), rarely are infinitive and participles : **gakvirveba/gaoceba** (surprise/astonish), **lodini/tsda** (waiting/expacting), **dagmanuli /chaketili** (closed/locked).

Some words used as synonyms are borrowed, they have come from other languages, some of them are dialects (**nakhva/povna** (fnd/ discover), **achekhva,akapva,askhepa** (split/cut up), **gazidva/gacla** (avoid/ get rid of) **tsda/lodini** (waiting/expecting).

In Zurab Gorgiladzes poetry between synonyms most frequently are used conjunctions.

As usual, antonyms are used to describe contrast pictures , as expressive stylistic device. Rare are antonyms used as noun in Zurab Gorgildze’s poetry: **Sasakhle/kokhi** (a castle/ a hut), **lodi / kvakenchi** (

Rock/stone),. Most often adjectives are used as antonyms : **ketili da botori** (Kinda and evil), **kakhpa da** (a bitch and a saint), **tkbili da mtsare** (sweet and bitter), **mtkuani/ martali** (right/wrong), **makhinji/lamazi** (ugly/pretty).

We can come cross degrees of adjectives and adverbs: better/worse, in/out.

Zurab Gorgiladze creates antonyms himself : for example he made the analogy of “underworld” with “upperworld”, with “upper” “ down”. It is not used as epithet for the wind in Georgian. Contextual antonyms are “Tiger and fox”, “donkey and bull”.

In a fiction the following functions of dialects are distinguished. To create the hero in different times; To identify the hero’s character, social level; to provide the literary aim of the story.

“In this case dialect fulfills literary gaps ... Sometimes it has positive effects, as expressions that have become colourless gain some new charms. (Jorbenadze,1989).

Our aim is to study the places and functions of lexical dialects, Why , how often , for what purposes does a poet use Ajarian and other corners’ dialects.

Live speech brings the scent of native region , its poetic pearls first of all make the reader to feel local beauty , but we also have the lexis of other parts of Georgia.

In the discussed poetry the revealed Ajarian dialects are exactly provided in Zurab Gorgiladze’s poetry.: **namskhvani** (body), **tsajinkva** (push), **blakvia** (silly), **dabeksna** (pressed), **dabiksva** (closed), **dabazeba** (to ripe), **benchkvi** (bush), **mochuchkvna** (collect), **baghvi** (kid) etc.

Some words in Ajarian dialect are archaisms: **Lirtsi** (shameless), **Zhver** (leaf), **bechi** (dull), **ghazvi** (greedy). They are proved in a Sulkhan- Saba dictionary.

There are proved words in this poetry that in Ajarian is common Georgian, in particular , some words are relatively connected to substratism. : **patkali** (pulse beat), **punchkhi** _ this term is also in Gurian dialect and means a small piece of bread, **Khoshori** (huge),

burjgna (pinching), **jargvali** (prison), **ghvarghvali** , which means to burst into tears we come across in Ajarian, Gurian ,Lechkumian dialects.

A lot of proved words are discovered not only in Ajarian but also in other dialects, so we cannot consider them as the possession of Ajarian dialects. they are: Ghanili (to clear up), ghja (arrow), ghoje (The wall of wooden house built into each other), bghezi (angry), katari (wooden point), iareba (is walking), dajverva (beat). These words are as in ajarian as in neighbouring- Gurian dialect.

The following words belong to the same list : dabghotili (scratched), lekerti (thick blood)is in Ajarian, Gurian, Imerian dialects. Chliki (print), mataoci (naughty), nambuli (wet with rain), Chachvi (handful), kimchi (good), kvendghi (new), pushti (dishonest), dafekhva (limbing),leghma (ice that was melted in the sun).

II . The poet also uses the lexis of other dialects. The most comes from neighbouring dialect- Gurian: dvrni (vocal), urjuki (stubborn), barbali (the movement of a flame), zunzli (sobbing).

Imerian dialects are : makvarantkhi (a naughty child), kimpali (a seed of grape), angeshi (beautiful).

The word “ Akalo” is a possession of a Georgian dialect and it means soft ground, “tlu” means a tall, straight tree.

The word “Chkerali” belongs to Pshavian local dialect (it means a steep place in a river), the word “Karkveti”(light) belongs to Mtiulian, Kizikian is “ghergheti” (strallin without aim), Javakhian dialect is “lingi” (he thin layer of mud), Chkvera (stomachache), Ghichini (begging), Meskhian dialect is “ kvebudna”(a wicked person), “Jgvleta” (pinch).

In the discussed poetry there are words that we come across in different dialects except Ajarian; “Nagrami “(descendant) is in Gurulian, Imerian and Rachian dialects, “Gvapi “ slow rain) also in Imerian and Kartli’s dialects, “tskrela”, which means “ row” is kizikian, kakhertian, “ khorkhoshela means” hail” and is found in Mokhebian dialect., “Cherkho” means floor of a house and is Khevsurian, Pshavia,.

Tushurian dialects, “ Tsriati” means miserable weather . It is in Mokhevian , Kizikian dialects.

Lexis , which is revealed in far distant locations might be ancient dialects. As we see fundamental studies takes us to different problems.

A modern Georgian writer in a letter “ Language and a writer” writes: “ I am Imerian, but if somebody call me a writer from Kutaisi, I will throw a stone to him. If you had ever read my novels , you might have noticed that ma charecters speak in Kakhetian dialect, Kartlelian as well... Can you suppose that even in Feridnian and Ingilour dialects. I have the set of dialect dictionaries on the table- hey are precious books for me. I am not only chaineto dictionaries. Wherever I am , I always observe a speaker’s lexis and if I heard something important I note them down immediately in my notebook. (R. Mishveladze).

The above mentioned analysis brought us to the conclusion, that a poet Zurab Gorgiladze uses not only his , Ajarian dialect but other dialects’ data , too. They have essential position in his poetry , some of them have the function of making specific colour according to the regions. They are often in author’s speech that give the phrase light effect.

As a dialectologist B. Jorbenadze writes “ The writer’s aim is to fulfill literary face, to create appropriate mood, and he has the right to use all the opportunities of his language for this purpose” (Jorbenadze,1989)

With natural characteristics of things and events Zurab Gorgiladze’s writing manner is called baroque, expressive style.

The studies showed us that it is necessary to create a dictionary for each individual dialect.

The rare usage of lexis. Zurab gorgiladze gave life to many ancient words. The part of a discusses lexis is proved in “ Saba’s “The bunch of words“. The big part of its lexis is unfamiliar to Ajarian dialect, the poet enlivened them. e.g. uglagarji (ugly), arjali (shrewish), artvali (ugly), leghma (snow melted by the sun), Lerdani (very idle), Javari (an eye of honesty), Leshteri (the water of hail), bodzali (double

arrow), Charbi (the beak of an eagle, hawk), lorpini (the board of a stone), ghudghudi (the voice of light fire and boiling), jigha (bow), tsriati (cold), ghazvi (envious) etc.

The poet activated rarely used words : nakshi _ (mud stuck on shoes), archive (someone's), nakshi (face), ubiri (stupid), khvanjari – this word means a string that is used to fasten trousers without buttons. tkereba (horse race), khvito (talisman), tsarafi (a cliff), tsigli (fast, tender movement), bekhreki (an old horse): ortsikhebi (narrow way that leads to gorge or mountains), khvincha (stones).

There are cases of Kolkhian myth's characters in Zurab Gorgiladze's poetry. Here we also come across Megrelian-Chanian lexis.

In Zurab Gorgiladze's poetry we also meet eastern lexis. “ None of the language collection has passed another language collection without connection. (Sh. Dzidziguri).The poet gave life to the words that were only remained as archaic forms.

Zurab Gorgiladze poetry reflects terrible past , that has resemblance on his poetry, eastern lexis that invaded in Ajarian dialect. They are : zevzeki (careless), kiameti (poor condition), munnati (pray), kardashi (brother), baba (father), berbati (dirty), mashala (it's fine).

In his poetry we also can find the examples of Russian influence, that were so common in everyday speech. “bezdelnik”- unemployed, “ tsignebi “gypsies” , priut” (the house for orphans).

In order to recover the past time , the poet refers to archaism: “ It helps the writer to simplify described period and events for the reader “ (Zandukeli 1960). The poet worries “ My God, my language , my book have wiped out.

The search for the roots enlivened the archaic layer of lexis. : sakhmili (fire), bediti (bad), spa(slave), khamli (shoe).

The stylistic functions of individual author's neologisms.

The rare samples of word formation speaks about the poet's genuine talent. We are grouping them in the following way:

I. Neologisms, that are made for rhythm : naakrovani-mglovvari (made in gold< mourning), shemisikhltagana (made me as his blood and flesh), mivdindebi (I am seaming like current), khmierobs (he is in condition of happiness), plidobda (The period of sunset was starting), Sheespekalo (hold it).

II. The creation of some lexical units should have basis of alliteration purtknavs punji _ (a brush is like a bee), zhami zhangnapeti (Time worn out).

III. Some words are made with an analogy of other words: khelisguli/ubeguli (a palm of a hand/lap).

IV Most of the lexical units are not created with above mentioned factors: khvarchali (The flow of water).

Formed verbs and infinitives are very interesting (mebavshvebi –acting like a child),gamchumareba –silence).

The Individual-author's neologism created rhythm, alliteration and others analogy.

Stylistic functions of phraseology.

Zurb Gorgiladze creates unique linguistic style and the writing manner , lexis and phraseology are in his style. Linguistical expression of emotions is rather interesting. **Emotion** “ is a reaction to inner and outer irritation, which has plain subjective expression”(Dogonov,1978)

Besides subjective “ emotion is emotional feeling and expression , its ability is inherited, it is cultural and universal” (Izard, 1980)

The examples of phraseology are a lot in Zurab Gorgiladzepoetry: “ **The gallop of the range in a soul**”, “ **eating one's spirit**”, **Demon goes over your soul**”, **collapsing spirit injuries**”, **swampy soul**”,’ **scattering flowers in a soul** “, **to stick Islam in the soul**” etc.

N. Tsetkhladze studied the concept ‘soul’ in Zurab Gorgiladze's poetry. The rate in percentage term for positive feelings is following: happiness_ 27 %; Love and patriotism – 18-18%, Nostalgia- 14%, Love of Christianity and poetic inspiration 9-9%, matrimony -5%. From negative feelings the concept “soul” most frequently expressed the suffer

, the sadness caused the influence of Mussulman , death. From positive feelings he expresses joy, Christianity, the love of a country, nostalgia, emotions, spiritual calmness, kindness and poetic inspiration. That is why Zurab Gorgiladze's poetry is so expressive and highly esthetic.

We come across phraseology in Zurab Gorgiladze's poetry where the main component "heart": **To stick in the heart with alarm, to pull out heart and liver.**

The substitutive phrases of the word "heart"are original (E. Berishvili). In a special literature there are different examples of this. (A.Chikobava, TS. Modebadze, N. Poniava, N. Tsetkhladze).

The following phraseology shows unselfishness: **The glitter of salt on a table that has a guest .**

The rare idioms are proved: **The age of the rose, a bird's hope.** The following idioms address to traitors, weak, awkward people; **The son of a burglar , the son of Judas. , a stall rat, the wolf of a chair, colourful plague.** The consequences of poetic fantasy are death phraseology: Neighing of Bedouin horse in the red blood.

Phraseology is mostly used to express negative feelings : Grief, worry , shame, betray . Their stylistic function is to raise negative emotions towards enmity.

Using phraseology the poet reminds people the ancient history of our country, terrible period: **He was pulling out his flesh from the cradle: The blood and a pot were boiling.** the poet remembers the dark period of XX century, **when we were sucking false miracles from a little finger."**

The poet's aim is emphasized here.. It is dishonesty **to sit up on the back of your country,** and live on its expenses.

There are a lot of phrases used usual for everyday speech. They express negative semantic. **Make him to throw a stone with his tail, to fall in someone's jaws, he does not careless and so on.**

To look from ajar was a real sorrow for the poet. This phraseology is interesting not only linguistically but also as a plot.

The poet is not satisfied with existing proverbs, he processes , rejuvenates them in order to give them more expressions, determination and to make them rather dynamic. They are like organs of the text: When you blow over the ripe fruit but unripe falls down: **I will put hope and kindness on the stone, its rather better than the life.** Others expressions are woven skillfully in the poet's poetry: For instance Walter's words:” **You,- saved me from a friend,** God I will mind my own enemy myself.”

The poet uses dysphemism against dominant immorality, libertinism, self-interest and other vice : cursed, carrion ,bitch etc.

Thus, Zurab Gorgiladze's word matches perfectly with context and it is expressive; The phrase is alive and fresh , fast and dynamic. Using Ajarian dialect is his main attribute but he also frequently uses the lexis of other regions with different functions, different semantics. He gives them new plot, enlivens old Georgian words. Using Barbarisms describes a connection with live language. If dialects make the specific colour of a region, then Archaisms make time come alive. The poet creates new words and phraseology as well, so by this way he enriches the language.

Chapter IV. Word formation

It is well known fact that coining new words is a strong tool to enrich a language. Zurab Gorgiladze's excellent Georgian is also rich with word formation.

Creating Names. There are many words in Zurab Gorgiladze's poetry with suffix “ **ian**”: **Putiani** (with a parcel), **kuntiani** (having muscles), **tramliani** (steep). Very interesting derivation is **Gulperangfriani which** means the breast with a shirt in a shape of sail.

Sometimes using different suffixes is identified by the verse order ,like “ **ur/ul, eul and ier. : Mtvareuli (Lunatic), janieri (strong), siskhleuli (bloody).** The word “**alpiuri**” (Alpine) , is derived from the original word “**Alpuri**” , the reason might be considered the quantity of syllables. The following words have the suffix “**ovan**” ;

khmakhmovani (with the high tone of voice), “**Maghalrtovani**” (with long branches).

In order to express the absence of something Georgian language has the prefixes “U” and “U-Ur”: **Uzado** (flawless), **usastsaulo** (without miracles), **uboroto** (without malice), **uazro** (without sense). The word “**ukamkamo** “ (something that does not glitter) is the poet’s own form derived from the word “**kamkama**” (glittering).

There are some words that show poet’s individualism . All these word has the use : **saTavmdivno** (The place where the director sits), **saraindo** (heroic) etc.

In order to show the title of a person the poet uses interesting words . For example “**Dandalurai**” describes a woman who is married, this form is used in Ajarian dialect.

Sometimes the formation of Abstract noun changes. We come across strange forms used for verse order. : **Nazoba** (tenderness), **sikaltsule** (virginity), **bneloba** (the condition of darkness). The poets individualism is shown in the following words: **Mdidroba** (**the condition of being rich**), **mravloba** (**the condition of increase**) and so on.

In a to be discussed poetry we come across to forms that are used as being under influence by everyday speech or contracted forms: **katsunebi** (ironic form of men), **Bondoia** (The name used when calling a friend, informally), **dzamia** (Bro).

The peculiarities of word formation in Zurab Gorgiladze’s poetry are to load it with the archaic and dialectal stylistic functions.

The poet’s creative talent can be seen in making composes. Composes with double roots are very interesting : **Chikhchiki** (twitter), **Khirkhici** (giggling).

Also adjectives and adverbs made by double roots: **daba-daba** (From one lowland to another), **dabal-dabal** (emphatic form of short).

There are long derived adjective composes.: **Didgumbatebi** (with great domes), **guldidi** (with the big heart) etc. Rare are composes made by joining nouns: **pirtsopi** (is used to describe someone who always

curses and says bitter thing). There are composes that are made by joining a noun and a number: **Khanmravali** (something that takes long period), **Rtomravali** (describes a tree with many branches), especially rich is composes with participles.: **Tsarbgakhsnili** (**with open eyebrows**), **tavmochrili** (**without head**), **kelgamochrili** (**with a cut throat**), **tskhovrebaletsili** (**confused life**).

Most of the composes are made by joining a noun and an adjective together: **mkharnateli** (with a bright shoulder), **karghia**(with the open door), **tvalghia** (with one’s eyes open).

The interesting compose is: **pekhszubuki** (light feet) etc.

Rather more interesting are composes with different roots with the suffix “a”. **rkebmorchkhala** (with shallow horns), **gulpantskvala** (with flattering heart), **mzeperanga** (The sun with a shirt on it) etc.

We come across composes with two and more concepts, they are formed by doubling adjectives and participles. : **tsvit-tsviti** (Plural form of “thin”), **Dafenil-aghvili** (laid_poured), **gadatanil-gaziduli**(taken-moved away).

Chapter V. The stylistic peculiarities in Zurab Gorgiladze’s poetry.

The poet Zurab Gorgiladze’s poetry is interesting for its tropes, but the comparison, as a stylistic device is rather distinctive and interesting. It has different stylistic functions.

Sometimes the quality where the comparison should be made , is not featured for the thing that is to describe, this is poetic talent , how he estimates it: **Tall as silence or prayer, warm as a temple, as Love... gossip, the beauty is honest, as astonishment,.. I sprang like a fear, mud is deaf like snow ...**

Sudden comparison is extremely expressive: **You were pouring blood as the Bible**, “ **I am elegant like a Georgian verse**”, “ **Love dried like postal ink and finished like soap in prison**”.

When the negative connotation is used in positive or vice versa, it really takes our attention : “ It matches like blood”, My injure is open as if it is smiling”.

The poet's manner is to compare abstract nouns to concrete nouns and in this way explain reality. : I wear a gossip like a crown, and suddenly you need a woman like blessing". " Paris id drunk like a bitch", My love grown up at orphan's" , " I bound memorable days tightly".

In a to be discussed poetry both component of comparison might be the same noun.: A man sitting in the shadow like a shadow", " You hated betray as a betray".

The Metaphoric epithets need to be payed attention ,” They are subject psychic and designates unreal sign, passed on another subject according to comparison “ (Kozlov, Kubareva, Serbul, Meshcheriakov , 2203). **The virgin dress, the clever doubt, drunk and silly April, Honest past, the naughty wound,, bare feet days, orphan fog, undrunk word, calm heavens.**

Very interesting fact about the abstract nouns is that they are ornamented like a person: Tenderness and fainted tender, The kindest lightness, The silence is innocent, bare tenderness, obedient stupidity.

There are epithets howing colour semantics. There are rare cases in Zurab Gorgiladze's poetry that points at concrete colour of a subject. .E.g.” The birds with the colour of grass “ or “ The desert with the colour of the sun”. The poet's dreams are purple,the smoke has the same colour”. “ Wine colour love”.

The exact way to estimate a poet is a metaphor (Aristotle).Zurab Gorgiladze uses exceptionally wonderful metaphors: “The door high above cracked, the sun poured colourful silk, then washed his face with dew and put a rush matt on a mower's head , glittered the sky with a laughter and a bonfire sat on its ashes”,” dawns like deer are grazing mountains” , “ a garden put the sun on its lap like a bunch, the wind was eating a red sunset”.

The poet metaphorically painted positive and negative concepts.: Love, joy, hope, dawn, sunset, poverty, revenge, immorality, sorrow...The most metaphoric description has the dawn and the sunset.

There are a lot of complex images in Zurab Gorgiladze's poetry. The metaphor has different variety, they go into other tropes: Metaphoric epithet, metaphor- periphrasis, metaphor-personalization, metaphor-symbol, metaphor-allegory. It once more proves boundless talent of Zurab Gorgiladze.

Zurab Gorgiladze's poetic tenderness of soul is seen perfectly in using the method of personalization. The poet, who was grown up on Vaja- Pshavela's and Nikoloz Baratashvili's literal traditions was gifted with a talent of reaching ageless and spiritless wishes : He can listen to Georgian wind and also listen to " silent fields".

The poet animates everything.: "The road suddenly slid the paths from its arm-pits, they crept into seed fields, joking, and waving to someone horny hands; A bot aloe and a bay tree are standing like humans, worrying , the sky is sad, a tree does not rub on another tree, a palace is tottering, the roof is laughing, and the earth starts whispering like a tender bud, the towers are yelling, I am listening; Standing there the Skhalian temple is waiting for a guest".

When the author is too admired by a thing or an event he uses hyperbole to transfer his emotions into readers' and cause the same feeling. " Nine Marabda would have be watered by my blood , " " Why had Machakhela (name of a river) been bleeding for three months?"

Litotes is a type of a trope and means to represent a subject in a diminish way: " The earth , the smallest part in a space, the earth , a village layed in the space".

Zurab Gorgiladze actively uses " One of the types of the trope, that changes the name of thing or an event by defining specific features " (Timofeev, Vengerov,1963).

"By using periphrases we are given fictional description and they create fictional image."(Efimov,1961);

Periphrasis is a way of saying something in different ways.(Galiperin,1958). The poet's periphrasis is impressive. Most of them have historic nature: Svaneti is legends' riot raised to the sky", Egrisi is old and colourful pain", Native Ajara is "Georgian truth.

For a poet the temple of Skhalta is” A dream neck raised to the sky, its dome is blue reed stem”. The poet addresses to well-known person-Gulo Kaikatsishvili as “ The Ajarian hood”. Memed Abashidze made very impressive periphrasis:

“ She is a Georgian spirit risen in hut’s throat, she is an old owner of Georgian bones lying under the rocks.”

For the poet- a woman is like a high arched temple, “ fate - is a pretty woman, or “ distant miss”. The whole life’s philosophy is given in the next periphrasis:” The life is the smell of a blind person , it is the fancy of a dumb... “ A blind person has a strong sense of smell , whereas the fancy of a dumb person is strong. Like life, it is rough, stormy and fierce, it makes a person be risky.

The main component of several periphrasis is a poetry: The joy of the sunset, Mimosa- silence, Rock- describes noise, eyes- thoughts, rain is a poetry of music. The temples of Khino, Kobuleti, Meskheti, Petritsi, Betlemi are described periphrastically.

We frequently come across to oxymoron in Zurab Gorgiladze’s poetry, joining of antonyms that are based on linguistic and contextual antinomy. It creates the feeling of unexpectedness.: Tender fire, tender deception, heavy happiness, beautiful hatred, “ Lovingly wild and very extreme , I desperately liked”.

By using oxymoron the poet retells concrete an abstract noun’s fictional description.

“ If a fire, deception, immorality are “tender”, then tenderness is awful , sadness- cruel, sobbing-calm, happiness-heavy, hatred-nice, gratefulness-evil etc.

The stylistic function of an Illusion is referred to Rustaveli, Ilia, Vazha, Giorgi Leonidze Galaktioni and others Illusions.

In state of the inevitability of the national independence the poet refers to Ilia’s allusions. : “We belong to ourselves” . When speaking about the vanity of life , he uses allusion of Thekerei-“ he village looked like an old vanity fair”

Using refrain gives Zurab Gorgiladze’s poetry the sense of rhythm.

“ As the poet sees the inevitability of the war and the necessity of activity he asks rhetorical question and answers it himself that by doing so the God would bring nothing, he could not save Georgia. The poet cannot bear using the same phrases and spreads them:

“ Dzaghli keps da qaravani midis
“an es dzaghli chaadzaghle, anda,
qaravani daabrune ukan!”

(These lines from the verse tells us that a dog barks, a caravan goes, other bring the caravan back or kill the dog).

The alliteration gives musical rhythm to a poetic word, repeating the same consonant several times, its function is giving aestheticism a stylistic function.

The poet often uses the alliteration of following sounds: T, K, Kh, G, D, Z.

“Katkateb, kotkoteb, kvitkviteb, dghitidghe,”

“Utovlod tetra da tetrze tetra “

“ kelze shemomartkala, vazis lertsy loportkana”

“Khamikelze khaogheri balakhebi shemrcha tana”

“ Dzondzala dzaghlebs dzagravs dzeris gadadzakhili”

The purpose of the **Gradation** to raise up some concept, thing or event. In order to increase the impression synonymic words are repeated.:

Gradation is made by describing the developments of the features of things or events. This purpose is to raise patriotic spirit and cause the activity in society.

there are a lot of complex fictional images in Zurab Gorgiladze’s poetry. The Metaphore has different varieties, that pass into several tropes: Metaphoric epithet, metaphor-periphrasis, metaphor-personalization, metaphor –symbol, metaphor- allegory. This is the proof of Zurab Gorgiladze’s unique talent.

Thus, Zurab Gorgiladze’s stylistic peculiarities are very interesting. The analysis of the stylistic devices and rhetoric figures showed that

Zurab Gorgiladze is gifted with talent. His style is made by making rare and sudden comparisons, making everything animated, metaphoric epithets, metaphor, oxymoron.

Conclusion

Zurab Gorgiladze's poetic language and style is limitless topic, that why the research is still actual. The investigation of his linguistic universe let us say the following:

The originality of Zurab Gorgiladze poetry is revealed in the variety of speech, creative imagination, which are based on rules of Georgian phonetics, morphology and grammar.

The poet's popularity is raised because of his manner of introducing the faith, and decorating the plot with appropriate cloth. The rich literal traditions and folk roots are main sources of his poetic language. Apart from this we meet such linguistic signs as: literary and spoken style. The Spoken style is dominant, although verse order is the reference of poet's lexis towards literary language and folk spoken style

The main stylistic sign is dynamism of a phrase, using a new, fresh word. The poet frequently uses forms of different dialects, the most common is inter dialectal lexis, the narrative of a rhyme is made by using different dialects skillfully. Zurab Gorgiladze enlivened a lot of old Georgian words, activated rare words.

The poet uses several skills to choose appropriate lexis for the described mode of life and epoch, he uses different peculiarities of phraseology or grammar.

The forms of dialect create the real colour of parts of Georgia. The poet uses either the lexis of dialect or Zanuri's lexis.

The influence of Russian or Turkish languages are reflected in Zurab Gorgiladze's poetry as they were common in everyday speech.

The usage of archaic forms serves to Archaism. To restore the past time the poet uses lexical and grammatical archaisms.

Expressing and fulfilling an idea clearly, the poet uses old and new synonyms beside each other, the words have different stylistic shades. Painting contrast pictures the poet uses antonyms.

Individual neologisms used by the poet is the possession of fiction it estimates a writer's creative talent , literal potential. They are not in dictionaries yet , but after some time , they might have their position in literal language, might become its possession.

Rhythm, alliteration and other analogies are the factors creating author's individual neologisms.

Neologisms are: umankoesi (the most innocent,) umkvidresi (very native).

Zurab Gorgiladze created a lot of interesting phraseology : Salt glittering on the table where a guest sits. A bird's hope. Idioms used towards betrayers, cowards: The son of Judas, a rat of the stall, colourful plague etc.

Exceptionally expressive are phraseology containing the word "soul": The gallop of a range in a soul “, “the demon going over the soul”, “The swampy soul”, ” to stick Islam”.

“Looking from the gap” expresses the poet's sorrow.

The poet uses dysphemism to fight against flaws dominating in a country.

The analysis of stylistic devices and rhetoric figures showed that Zurab Gorgiladze is talented poet, creator. The original style is due to comparison, metaphoric epithets, personalization, periphrasis, and building up phrases.

The unforgettable impression is left on a reader by describing subject with opposite qualities, oxymoron.